

Opazništvo: Ljubljana, Puceljova ulica 5.
Telefon št. 31-22, 31-23, 31-24
Isprazni oddelki: Ljubljana, Puceljova ulica 5 - Telefon št. 31-23, 31-26
Podružnica Novo mesto: Ljubljanska cesta 42
Računi: za Ljubljansko pokrajino pri poštovnem zavodu št. 17.749, za ostale kraje Italije Servizio Conti, Corr. Post. No 11-3118
IZKLJUČNO ZASTOPSTVO za oglaševanje in K. Italije in izven nje
Unione Pubblicità Italiana S. A. MILANO

JUTRO

Ishaja vsek dan nam posreduje
Narodna zveza za pomoč
in izboljšanje položaja
v Italiji št. 36.50.

Uredništvo:
Ljubljana, Puceljova ulica št. 5, telefon
31-22, 31-23, 31-24.

Rokopisi se ne vračajo.
CONCESSIONARIA ESCLUSIVA per la pubblicità di provenienza italiana ed estera:
Unione Pubblicità Italiana S. A. MILANO

Odbit sovražnikov napad na tuniškem bojišču

Spopadi oklopnih oddelkov v zapadni Tripolitani
Živahno udejstvovanje osnega letalstva
Bombardiranje Bone in Alžirja

Glavni stan Italijanskih Oboroženih sil je objavil 27. januarja naslednje 977. volno poročilo:

V zapadni Tripolitani omejeni spopadi obojestranskih oklopnih motoriziranih oddelkov. Napad, ki so ga podpirali bojni vozovi in sunki oklopnih sredstev proti našim postojankam v tuniškem odseku, so bili odbiti.

Naši lovci so v spopadu v zraku uničili ameriško dvomotorno letalo. Trije člani posadke so bili ujeti.

Nemški lovci so med posrečenim napadom na nasprotnikovo letališče zažgali na tleh štiri druga letala.

Skupine italijanskih bombnikov so ponovno zadele pristanišče naprave v Boni in Alžiru. Med držimi pomočnimi poletni nad zapadnim Sredozemjem je naše torpedno letalo zadelo s torpedom parnik srednje nosilnosti, ki je plul v konvoju.

Včeraj popoldne in ponoči so sovražnikova štirimotorna letala skušala napasti Messino. Protiletalska obramba je napadalec onemogočila polet nad stanovanjski okraj. Prilila jih je, da so zmetali tovor bomb v morje in na bližnje kraje.

Skoda ni težka. Topovski izstrelki so zadeli dve letali, ki sta treščili na zemljo, eno vzhodno od San Granierija, drugo pa zapadno od Pelara.

Davi je nekoliko pred zoro eno letalo priletelo nad Napoli. Iz največje višine je odrglo nekaj bomb, ki so padle v okolico Torre del Greco. Zadelo sta bili dve kmetčki hiši. Poročajo, da sta med ranjenici dva kmeta.

Eno naše letalo se ni vrnilo na oporišče.

Nemški tisk o uspehih italijanske mornarice

Berlin, 27. jan. s. Vsi jutranji listi objavljajo z velikim poudarkom sredi prvih strani, kakšne uspehe je dosegla italijanska mornarica v borbi s sovražnikom od prvega sovražnika. V 30 mesecih, kolikor časa je Italija v vojni, so edine italijanske mornarice krepko prispevale k naraščajočemu oslavljenju sovražnikove vojne in trgovske mornarice. Potopile so v celoti 322 ladij vseh vrst in tonaže. Listi poveljujejo ob tej priliki ponovno hrabrost italijanskih posadk.

Proslava osvobodilnega pokreta Indije

Borba za neodvisnost Indije se bo nadaljevala do popolne osvoboditve izpod angleškega jarma

Berlin, 26. jan. s. Na pobudo »Centrale svobodne Indije« je bila danes proslavljena obletnica neodvisnosti Indije. Indijska kolonija v Berlinu in razne indijske osebnosti iz ostalih evropskih držav so se zbrale okrog Borseja, voditelja gibanja za indijsko neodvisnost in bivšega predsednika vseindijskega narodnega sveta. Svečanosti so se udeležile številne druge nemške osebnosti in zastopniki zaveznikov in prijateljskih narodov. Prečitan je bil znani manifest za neodvisnost, ki ga je izdal v decembru 1929 vseindijski narodni kongres in ki se odteje čita vsako leto 20. januarja ob obletnici indijske neodvisnosti. Zadnje poglavje te zgodovinske listine, ki je že tedaj naznanila boj proti angleški vladi z vsemi zakonitimi sredstvi in brez nasilja, odobrava zdaj vsa kršna sredstva, ki je potrebno za doseg neodvisnosti. Po prečitani poslanice je govoril Candra Bose in poudaril, da je sedanjost borba samo nadaljevanje borbe, ki so jo pričeli leta 1857 muslimani in Indijci. Omenil je, da Anglija še naprej »vladuje in vlada« ter čuva k notranjim sporom v državi. Poleg Indijcev stremi tudi ves arabski svet po svobodi. Zaključil je: Stopamo v fazo oborožene borbe proti angleški nadvladi in je ne bomo prenehali, dokler ne bomo dosegli svobode.

Pariz, 26. jan. s. Ob navzočnosti nemške veleposlanika in zastopnikov italijanskega in japonskega veleposlanstva ter francoske vlade je bil danes v Parizu proslavljen narodni praznik Indije. Candra Bose in Rana Rao sta govorila pred veliko množico občinstva iz političnih in novinarskih krogov proti barbarskemu vladanju Angležev v Indiji, izražajoč prepričanje, da bo zmaga sil trojnega pakta uničila angleški imperij in vrnila Indiji neodvisnost. Ob koncu je bila prečitana ob odobravanju navzočih Bosejeva poslanica indijskemu narodu.

Bangkok, 26. jan. s. Nad 5.000 članov lige za neodvisnost Indije se je udeležilo velikega zborovanja pod predsedstvom Beharja Boseja. V soglasju sprejeti resoluciji se poziva ves indijski narod, naj se upre angleškemu jarmu ter si zagotovi svobodo in neodvisnost.

Anglija ne more obvladati položaja

Tokio, 27. jan. s. List »Mainit« poudarja, da Anglija ne more obvladati položaja v Indiji in je prisiljena zateči se k politični intervenciji Amerike, kajti borba nacionalistov je vedno jačja, čeprav je večina indijskih voditeljev v ječi. Ta borba se kaže v vsakodnevnih sabotažnih dejanjih. Naj zadošča dejstvo, da so kolektivne globe vlade podkralja od 8. avgusta do konca decembra znašale 25 milijonov rupij. List omenja potem angleške poizkuse za spravo z nacionalistično stranko, kajti dokler ta ne bo dosežena, zahteva samo nadzorovalna služba na indijskih železnicah nič manj kakor 100.000 ljudi, katerih ni mogoče zaradi tega poslati na birmansko fronto.

Na Wewelovo pobudo je podkralj obiskal v decembru Nehruja, ki je zahteval, da se najprej ameriške čete umaknejo iz dežele in da se osvobode vsi politični ječniki. List končno poudarja, da so Anglije v skrbih zaradi Rooseveltovega vdiranja v deželo, kar ne more prinesiti ničesar dobrega. Številni ameriški strokovnjaki niso dosegli predvidenih ciljev, kajti proizvodnja železa in jekla je bila manjša kot leta 1941. Premogovnik v pokrajini Behar, Bengalija in Orisa, ki so prej dajali 90% indijske proizvodnje, so lani zaradi sabotaže in stavk dali samo 18 milijonov ton. Zaradi tega je mnogo jeklarn ustavilo delo.

Kitajski general o potrebi sodelovanja z Japonsko

Sanghaj, 26. jan. s. Kitajski general, ki je s svojo divizijo, sestojajo iz 40.000 vojakov, prestopil na stran Vangčingveje vlade, je sedaj utemeljil in opravičil svoje dejanje. Dejal je: Ko sem se lani boril

proti Japoncem, sem bil prepričan, da hoče Japonska uničiti Kitajsko, sedaj pa sem prišel do spoznanja, da se Japonska ne bori samo za svoj obstoj, marveč tudi za obstoj azijskih narodov, da jih osvobodi angleškega in ameriškega jarma.

Nezaupanje Čangkajskove Kitajske do Amerike

Lizbona, 26. jan. s. Revija »Time« ugotavlja v ostrem komentarju, da je Bela hiša precej grobo ravnala v čungkiško Kitajsko. Kitajsko vojaško mislijo, ki je nedavno prispela v Washington pod vodstvom generala Siugša, je Čangkajsk v začetku januarja odpočil v domovino. Čungking ni dal nobenih pojasnil glede odpočila, kar pa tudi ni potrebno. Od priletka se nič ne zmenil za to komisijo v Washingtonu. Kitajski oficirji so izročili svoja poverljiva pisma in to je bilo prvič in zadnjič, da so prišli v stik z ameriškim oblastmi. Kitajce niso poklicali k nobenemu raportu o strateškem položaju na Pacifiku. Končno so Aziji izgubili potrpljenje in so odšli. Neki kitajski pisatelj pa je trpko pripomnil, da je medsebojno zaupanje med Ameriko in Kitajsko začelo upadati.

Prebivalstvo Šantunga proti čungkiški vladi

Kanton, 25. jan. s. Guverner pokrajine Kvantung je izjavil tisku, da prebivalstvo Šantunga z vsemi naporji prispeva k ugodnemu nadaljevanju vojne za Veliko vzhodno Azijo. Pokrajinska vlada si prizadeva po navodilih osrednje vlade za zboljšanje svojih lastnih oboroženih sil in za zboljšanje uprave. Guverner je omenil napore za povečanje poljedelske proizvodnje in pripomnil, da so se popolnoma ponesrečili poizkusi čungkiške vlade, s katerimi je hotela motiti šantunške finance, ko je oddala v promet velike količine starih kitajskih dolarjev.

Barbarski angleški napad na prebivalstvo Ranguna

Tokio, 26. jan. s. Sovražnik je včeraj podnel napad na Rangun. Bombe so padle na nevojaške objekte. Med civilnim prebivalstvom so bile izgube. Sovražnik je pa drago plačal svoj barbarski napad zaradi junaštva nekega mladega japonskega letalca višjega narednika Toma Anabukija, ki se je dvignil s svojim lovcom ter mu je uspešno drugo za drugim sestreliti kar 6 sovražnih letal.

Težavno sporazumevanje med Anglesasi in Francozi

Lizbona, 27. jan. s. Roosevelt in Churchill sta se s svojimi generalnimi štaboma sestala v Casablanci, kamor sta poklicala tudi De Gaullea in Girauda in jima naložila, naj se sporazumeta, kar vse potrjuje, kako hudi so spori in težkote položaja v severni Afriki. Na tej konferenci, ki je trajala 10 dni, so bile izmenjane poslanice s Stalinom in Čangkajskom, ki sta bila sicer povabljena na konferenco, ki pa sta odgovorila, da se ne moreta oddaljiti iz svojih držav. Konferenca Roosevelta in Churchilla, ki je bila po uradnem poročilu samem zelo delovna in naporena, potrjuje, kako številne so težkote, s katerimi se morajo zavezniki boriti, da bi dosegli enotno skupno vodstvo.

Strogo racijoniranje živil v Ameriki

Buenos Aires, 26. jan. s. Iz Washingtona se doznava, da je tajnik poljedelskega ministrstva Richard v svojem letnem poročilu zahteval, naj se strogo racijonirajo živila, kajti sicer prebivalstva ne bo mogoče več oskrbovati. Zaradi pomanjkanja delovne sile bo zelo težavno zadostiti minimalnim potrebam v l. 1943 glede prehrane. Pomanjkanje proizvodnje bo škodilo tudi oskrbi Avstralije in Anglije ter srednje Amerike, ki bodo zaradi pomanjkanja brodovja še bolj hudo prizadeta.

Velika zimska bitka na vzhodu

Stalingrajska posadka je razbila sovražnikov vdor v mesto - Odbiti sovjetski napadi med Maničem in Donom ter zapadno od Voroneža

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 27. jan. Vrhovno poveljstvo nemške vojske je objavilo danes naslednje poročilo:

Velika zimska bitka na vzhodni fronti se nadaljuje z nezmanjšano silo in se razširja na nadaljnja ozemlja.

Se za borbo sposobni deli 6. armade se v ruševinah Stalingrada z uporabo vseh obrambnih sil branijo proti neprestanim napadom sovražnika na zemlji in v zraku ter vežejo sile več sovjetskih armad. Sovražna skupina, ki se ji je posrečilo vdreti v mesto, je bila v ostrih bojih razbita.

Na ozemlju Kubana potekajo lastni pokreti po načrtu. Sovražni napadi zapadno od Maniča so bili zopet v protinapadih odbiti. Napad nemških divizij med Maničem in Donom je ob močnem sovražnem odporu pridobil nadalje na ozemlju.

Sovražni poskusi preprečiti izgradnjo obrambne fronte zapadno od Voroneža in poskusi, da bi se z močnimi pehotnimi in oklopnimi silami dosegel vdor, so bili krvavo odbiti.

V bitki južno od Ladoškega jezera so bili močni sovražni oklopi in pehotni oddelki, ki so na nekaterih mestih po desetkrat, drugod pa po osemkrat prešli k napadu, od naših čet odbiti z največjimi izgubami. Posamezni manjši vdori so bili takoj odstranjeni. Letalstvo je razbremenjevalo kopno vojsko z močnimi napadi na sovražne bojne postojanke in oskrbovalni promet. Lovska letala so v petih dneh južno od Ladoškega jezera sestrelila 97 sovražnih letal ob eni lastni izgubi.

V severni Afriki samo delovanje izvidnic. Letalstvo je v Tunisu bombardiralo sovražne motorizirane oddelke in na nekem letališču uničilo ali poškodovalo večje število bombnih letal.

Ob obalah Alžirja je bila zažgana velika sovražna transportna ladja.

Pri dnevnih in nočnih prodorih nad zasledeno zapadno ozemlje je sovražnik izgubil 9 letal. Posamezni sovražni bombniki so v pretekli noči s krsitvijo švicarskega

državnega ozemlja prileteli nad južno Nemčijo, ne da bi metali bombe. Neko pristaniško mesto ob južnovzhodni obali Anglije in neki kraj v južnovzhodnem delu otoka sta bila včeraj napadena z bombami težkega kalibra.

Vztrajna borba stalingrajske posadke

Berlin, 26. jan. Divja silovitost ruskih napadov na postojanke pri Stalingradu je še vedno v ospredju vojnih dogodkov na vzhodni fronti. Odkar se je sklenil črnoč okoli grenadirjev nemške 6. armije ter rumunske in slovaške pučote, ki so soudeleženi pri tej veliki žrtvi in slavi te sijajne epizode, je pritisk sovjetskih vojsk še neizmerno narasel in je od ure do ure hujši.

Železna toča, ki pada na okope, na zaklonišča in na gnezda, kjer žde obleganci, odločen na boj do zadnje krogle in do zadnjega vzdihljaja, je stalno gostejša, ker nastopajo vedno nove baterije močnejših, metalcev bomb in težkih strojnic, ki jih je sovražnik postavil v prvo črto. Na ruski strani se da ugotoviti divja odločitev, da se za vsako ceno prežene zaveznika posadka iz Stalingrada in da se tako čim prej zaključijo pogovori, ki bi postavili v čudovito luč vojaški duh in borbeno vrline vojakov nove Evrope. Priznati pa je treba, da tudi zaključek tega poglavlja ne bo nič najmanj vplival na splošni položaj. Kljub pošastnemu osredotočenju ognja, kljub slepemu besu, ki ga očituje množice Azijatov, potiskanih v napad na razvaline, med katerimi živi žilav odpor in nadčloveška mislija, branilci Stalingrada nikakor ne mislijo na predajo. To je prizor, ki vsakogar prevzema z občudovanjem in spoštovanjem do teh nekoliko tisočev ljudi, ki imajo, stisnjeni med ostanki uničenega mesta ter v srcu groznega pekla še vedno v sebi dovolj poguma za uporno borbo.

Boj traja dan in noč. Smrt neprestano visi nad glavami, pokritimi z jeklenimi šlemi, ter vsak trenutek pada na koga in ga vrže na zemljo, toda vse to ne more zlomiti duha ostalih. Od najnižjega vojaka do generala se vsi bojujejo z isto vneto in z istim pogumom, ki so ga bili pokazali v prvih trenutkih sovražne ofenzive. Dosele je posadka odklonila vse pozive k predaji in vsi predlogi za ustavitve sovražnosti, ki so bili do neke mere ugodni za posadko in ki jih Moskva razširja med obkoljene branilce z velikanskimi zvočniki, so ostali brez odgovora, bolj rečeno, na vsak poziv k predaji so obkoljenci odgovorili z ojačanim streljanjem.

Neenaka borba pešice zaveznikov, ki so se zarezali, da ne bodo sneli zastave proti-bolshevizma na bregu Volge, se zdi, da ne bo mogla imeti za Ruse ugodnega poteka, dasi trajo svoje ljudske sile in vojni material z izredno brezbriznostjo. V zadnjih 24 urah se je prostor, ki ga imajo na razpolago obleganci, še zožil. Obramba se sedaj osredotočuje v srednjem in južnem delu mesta, dočim sta severni in vzhodni del mesta v posesti sovražnika. Tesnota povirane obrambne fronte še bolj otežkuje vprašanje oskrbe po zraku, vendar pa izvršuje nemško letalstvo prave pravice čudeže ter meče na postojanke, ki jih drži 6. armija z rumunskimi in glovaškimi tovariši, velike množice žive in municije. Nikoli doslej se še ni tako jasno pokazala vzajemnost med letalstvom in kopninsko vojsko.

Vprašanje, ki si ga mnogi zastavljajo ne samo v Nemčiji, je to, koliko časa bo lahko trajala ta napeta faza borbe, ki se razvija na razvalinah Stalingrada. Vsak odgovor bi bil nedvomno tvegan, gotovo pa je, da junaške čete ne bodo odložile orožja, dokler ne bodo izprane zadnje zaloge in dokler jim ne bo odvzeta zadnja možnost obrambe.

Na ostali vzhodni fronti so zabeležili od včeraj novo ofenzivno sovjetske ofenzive. Zimska bitka je po vsej priliki stopila v svojo najostrejšo fazo. Sovražno poveljstvo se je menda odločilo, da vrže v boj vse razpoložljive ljudske sile in množine vojnega materiala, da bi doseglo odločilen

Veliki uspehi nemškega letalstva

Berlin, 26. jan. s. Iz pooblaščenega vira se doznava, da so minolevke in mornariško protiletalsko topništvo sestrelili nad nizozemsko obalo 4 angleške bombnike.

Lovci ter protiletalsko topništvo vojske in letalstva so od 19. novembra 1942 do danes sestrelili 1776 sovjetskih letal, med tem ko so bile nemške izgube neznatne. Berlin, 27. januarja. s. Nemško letalstvo je včeraj doseglo posebne uspehe zlasti v operativnem področju na jugu Ladoškega jezera, kjer so lovci prestregli nekoliko oddelkov sovjetskih bombnikov, ki so se pripravljali, da napadejo nemške postojanke. Nemški lovci so se s sovjetskimi bombniki zapletli v dvoboje, v katerih je bilo sestreljenih 15 sovražnih letal. Major Hahn, ki je že odlikovan s hrastovim listjem k železnemu križu, je v tej akciji dosegel svojo 100. letalsko zmago.

V zadnjih petih dneh so nemški lovci v odseku med Ilmskim in Ladoškim jezerom uničili skupno 97 sovjetskih letal, med njimi mnogo bombnikov. V srednjem odseku vzhodne fronte se po današnjih vesteh še zmeraj razvijajo napadali in izvidniški boji, v katerih napadajo nemška letala sovjetske čete, prizadevajo sovražniku hude izgube in si nabirajo važnih informacij.

Četa grenadirjev je te dni napravila svoj 163. izvidniški pohod. Na neki drugi točki istega odseka so se napadali oddelki neke bavarske divizije iznenada približali sovražnikovim postojankam in zabili vanje najprej širok klin, ki so ga na pomoč prihiteli druge čete še izdatno razširile. V drugih bojih moža proti moči so bile sovražniku izrgane važne postojanke. V tem primeru so se nemški vojniki posluževali tudi ročnih bomb, napolnjenih z dinamitom. Nemški grenadirji so spustili v zrak 25 sovjetskih utrdib, opremljenih z orožjem vsake vrste.

Finski letalski uspehi

Helsinki, 26. jan. s. Finsko vojno poročilo javlja: V zadnjih 24 urah se je finsko letalstvo zelo udejstvovalo. Z uspehom je bilo bombardirano neko važno letalsko sovjetsko oporišče južno od Svira na Anuškiji fronti. Tuli v južnem odseku fronte v Vzhodni Kareliji je bila močno bombardirana neka vas, kjer so Sovjeti koncentrirali čete. Bilo je več zadelkov v polno in nastali so hudi požari. V zadnjih 24 urah ni bilo nič pomembnega na kopnih frontah.

Neomejena nevarnost nemških podmornic

Stockholm, 27. jan. s. Nevarnost, ki preti Veliki Britaniji od osnih podmornic, ter sredstva, primerna za odstranitev te nevarnosti, sta dve vprašanji, ki tvorita stalni predmet razprav v britanskih listih. V današnjih listih si razni pomorski strokovnjaki zastavljajo tale vprašanja:

»Ali se da nevarnost podmornic odstraniti s tem, da se našim tovarnim ladjam da večja brzina?« Vse kaže, da je brzina trgovskih ladij res eden izmed najvažnejših čimbeljev pri poizkusu, da se to vprašanje reši v celem obsegu. Merodajni britanski krogi pravijo, da je Nemčija med sedanjo vojno izvršila orjaške korake, kar se tiče izpopolnitve tipov podmornic. Najnovejši tipi imajo srednjo hitrost na površini preko 20 vozlov, da lahko dohitijo vsako trgovsko ladjo, in so celo hitrejši kakor veliki del zaveznikovih vojniških ladij, ki čuvajo konvoje. Razen tega je potopitev nemške podmornice postala silno težavna, ker so nemške podmornice opremljene s tako močnim oklepom, da jih lahko poškoduje samo globinska bomba, ako je njen zadetek točen. Strojnice in topovi manjšega kalibra nimajo n'kakakega učinka pri teh oklepih. Ti novejši tipi se tudi hitreje potapljajo, imajo večji akcijski polmer ter bolj popolne priprave za prisuškovanje. Kar se tiče številne nemških podmornic, ki so sedaj v službi, slutijo razni pomorski strokovnjaki, da jih ima Nemčija 700, dočim se s vao nagllico grade še nadaljnje.

Sijajen uspeh akcije za ljudska stanovanja

Rim, 26. jan. s. Pospesevanje ljudskih gradenj v 20 letih fašistične dobe je imelo tele uspehe: Do leta 1922, so ustanove za ljudske hiše zgradile 22.733 stanovanj s stroški 326.503.153 lir. Od 28. oktobra 1922 do 28. oktobra 1942 so ustanove za ljudske hiše zgradile 102.212 stanovanj s stroški 3.069.896.629 lir. Do 28. oktobra 1942-XXI. je 70.000 gradenj dobilo stanovanje 50.421 oseb. Od leta 1935-XXIII. ko so bili zgradjeni 42.482 zgradb s stroški 1277 milijonov 843.919 lir.

Četrta obletnica osvoboditve Barcelone

Barcelona, 27. jan. s. Mesto Barcelona je danes praznovalo četrto obletnico osvoboditve. Navdušenje meščanov je bilo nepopisno. Ob navzočnosti vojaških oblast, strankinih starešin ter neštveh množic se je razvil veličasten sprevod čet in 50.000 falangistov, strumno izbežanih in navdušeno pozdravljajočih Caudilla. Po sprevodu je imel civilni guverner navdušujoč nagovor in naglašal, da barcelonsko prebivalstvo obnavlja voditelju prisego, da mu bo brezpogojno pokorno ter storilo vse za doseg do končne zmage. Kasneje je bila posebna slovesnost, posvečena Sinji diviziji. Med slovesnostjo je občina izročila 500 vojakom, ki so se vrnili z vzhodne fronte, zastavico in srebrno svetinjo mesta Barcelone. V zvezi s tem se je zvedelo, da je iz Barcelone odšla na rusko fronto nova ekspedicija prostovoljcev Sinje divizije. Odhajajoči vojniki so bili na kolodvoru prisrčno pozdravljeni.

INSERIRAJTE V „JUTRU“!

V stepi ob Donu

V daljni stepi polnjega Donu vlada že točne in tedne trdi zakon druge vojne zime na vzhodu, na katero so boljševidi očividno še enkrat postavili svoje upanje — piše nemški vojni poročevalec Kurt Blauhorn. Z velikimi množicami oklepnikov ter z osveženimi oddelki strelcev in konjnikov skuša sovražnik izsiliti prodor. Njegov cilj je Rostov, pristanišče ob izlivu Dona v Azovsko morje. Za izvedbo tega podjetja so si moskovski mogotci polskali bivega cesarstvenega generala šušenka, ki menia vidi v zaupni mu nalogi poskus svoje rehabilitacije. Temu je pripisati ogromno žrtvovanje boljševiške vojske, ne glede na izgube pred nemškimi postojankami. In s tem je zopet postal Don odsek, na katerem se bojujejo vrste borbe na vzhodnem bojišču, kjer prestajajo nemške čete silno preizkušnjo obrambe.

Strahovito trde borbe

Vojna v stepi je izklesala podobe, ki so za drugo vojno zimo na vzhodu prav tako značilne, kakor je bila lanska izredno mrzla zima. Ne brez vzroka imenujejo kozaki, prastari prebivalci stepe, Don reko »Don Ivanovič«, kar pomeni toliko kakor Ivanov sin. To reko obdaja mračna mitologija krvavih razporov in klasične življene Tarasa Bulbe in osvajačev Sibirije.

Z grozovito trdoto se odigravajo tudi sedanje borbe v stepah Dona, kjer je promet mogel samo na nekaterih prometnih žilah. Te prometne žile so napadali cilji prve vrste. Kdor jih obvlada, lahko doseže daleč naprej s svojimi oklepniki in napadalnimi oddelki, katerih ni moglo več zaustaviti, kadar se razgibajo. Te prometne žile pa niso nobene trle ceste, kakor jih najdemo na severu ali na srednjem bojišču. To so čisto navadne razširjene stepne poti, do neke mere podobne potem v puščavi, ki se vijejo po sredi travnatih stepe. Kadar pristane zmrzlina, vozijo po teh potih kakor po asfaltu, ampak samo, podnevi, kajti gorje vozaču, ki pripelje semkaj svoje vozilo ponoči! Samo majhen naklon na stran — in že zdrkne vozilo v jarek, ali pa se preukone preko strmine v globčino.

Kakor lovke polpa obsegajo te prometne žile daleko in pusto ozemlje, v katerem

vidiš cela pokopališča oklepnikov in zbirke sestreljene ropotije bojnih voz. Tu so na grmadeni cel kupi množstvene produkcije boljševiške oboroževalne industrije, a kljub temu pošilja poveljnik sovjetske fronte na Donu, general Roganovski v boj nove množice oklepnikov.

Mostišče držimo

Pri borbah z menjavajočo srečo se ni bilo moglo izogniti temu, da so bili nemški pehotni oddelki časih po cele tedne odrezani od zaledja ter so bile prodirajoče skupine navezane same nase. Morale so vzdržati najtežje sovražne napade in jih odbiti. Tako so na primer grenadirji in topničarji več tednov držali neko važno mostišče, čeprav je sovražnik vdrl s severa in juga ter je skušal zapreti zvezo tudi proti zapadu. Nevarnost obkolitve je bila velika. Bojna skupina ni popustila, čeprav je imela komaj dovolj prostora za streljanje proti sovražniku. Vojaki so morali prenesti hude omejitve. Dnevne porcije kruha so se krčile od dneva do dneva, kava in juha sta zmrznili v snegu in viharju, preden so prinesli hrano do vojakov v jarku.

Pet dni in pet noči so se borile prednje straže brez zamene v svobodni stepi. Ko se je potem do njih prebil oklepni oddelk ter jih nadomestil, je bilo prvo vprašanje grenadirjev, če so jim pripeljali kaj municije. Šele potem so se zanimali za hrano.

V blatu in poledici

Vojna v stepi ob Donu je grenadirja še tesneje priklenila k oklepniku, ki mu je postal »veliki brate«. Grenadir se je navadil otipati stepe, uporabljati oko in uho za pojave sovražnika. To ni lahka naloga. Pokrajina je silno enolična, brez dreves, fronta stori časih, da sedi vojak kakor v vreči. Posebno težka je služba izvinikov ob vremenskih preobratih. Takrat brodi vojak v blatu na mrzli podlagi, tavajo kakor omanjeni okrog po poledici, časih pade kdo v lijak ali se zavalji v jarek.

Kljub temu pa nihče ne odneha, kajti kakor povsod drugod, velja tudi tukaj pravilo, da je treba streti sovražnika ob Donu.

Tekme dela

Na sedežu Dopolavora ljubljanskega Fašija je predsednik Pokrajinskega Dopolavora zbral člane vodilne komisije »Tekme dela« za Ljubljansko pokrajino. Sestanku so prisostvovali ljubljanski župan general Rupnik, zaupnik Vseučiliške organizacije n.č. Carra, zaupnica kmetijskih gospodinj. ga. Bongiovani, tajnik Pokrajinskega Dopolavora Liberati, predsednika Zveze delodajalcev in delavcev dr. Štokar in dr. Alujevič, strokovnjak za obrtništvo dr. Alesani, strokovnjak Zveze delodajalcev dr. Marchesoni ter ravnatelj tajništva Vseučiliške organizacije Martorelli kot tajnik.

Vodilna komisija je proučila dtske pravilnike za »tekme dela«, ki bodo v Ljubljani v mesecih februarju in marcu. Te tekme bodo nekak dokaz tehnične sposobnosti mladega slovenskega delavskega osebja z namenom, da se izpopolnijo njihove delavne zmognosti ter da mladina doseže zboljšanje svojega gospodarskega položaja. Pravilnik bo objavljen v prvih desetih dneh meseca februarja.

Članom LNO

Vsi vseučilišniki, vpisani v Ljubljansko Vseučiliško Organizacijo, ki še niso obnovili vpisa za leto XXI, se morajo pravčasno javiti na sedežu Vseučiliške Organizacije (Univerzitetna knjižnica — Turjaki trg št. 1), da plačajo članarino za leto XXI.

Za vse tiste, ki ne bodo obnovili članke izkaznice do 1. marca 1943-XXI, se bo smatralo, da so izstopili.

Nastopna avdiencia Kr. ministra na Danskem

Kodanj, 26. jan. s. Kr. italijanski minister na Danskem markis Pasquale Diana je bil danes sprejet v avdienci pri danskem prestolonasledniku regentu, kateremu je izročil svoja poverljiva pisma. Prestolonaslednik, ki je imel okoli vratu insignije reda Annunciate, je zadržal ministra Italije v prisrčnem razgovoru.

Genialna italijanska iznajdba

Lizbona, 26. jan. s. »Diário di Lisboa« objavlja članek na prvi strani, ki je posvečen napadalnim enotam italijanske mornarice, kakršne se uporabljajo v boju proti vojnim ladjam. Pred napadom v alžirski pristanišču so bila ta sredstva uporabljena v napadih na edince, ki so bile zasidrane v Sudi, Malti, Aleksandriji in Gibraltarju. Sovražna mornarica čuti posledice teh napadov. Z najmanjšim osebjem je moglo izvesti napade na edince velike tonaže. Napadala sredstva so genialna italijanska iznajdba, ki uničuje sovražne brodogojne ter prodira v najbolj utrjena oporišča.

Sovjetske intrige v Južni Ameriki

Buenos Aires, 27. jan. s. Sovjetski poslanik Litvinov si zadnje čase močno prizadeva, da bi oživel diplomatske odnose med Sovjetsko zvezo in državami latinske Amerike. Washingtonska vlada ga v tem pogledu zelo podpira in pospešuje ustvaritev čim tesnejših zvez Južne Amerike z Moskvijo. Tako je Litvinov že obravnaval vprašanje za urugvajskim zunanjim ministrom Quianjem, ki se mudi v Zedinjenih državah, dočim je značilno, da Čile že naravnost govori o vzpostavitvi diplomatskih odnosov s Sovjetsko zvezo. Kolumbija je na tem, da sledi temu zgledu, takoisto Venezuela in Ekvador. Poznavalci političnega zakuljsja zagotavljajo, da bo žid Litvinov v kratkem sam posetil države latinske Amerike, da pregleda prednje straže sovjetske revolucije.

Ameriško intrigriranje proti Bolgariji

Sofija, 26. jan. s. Vest, da je bil bivši ameriški poslanik v Sofiji Earle imenovan za mornarskega atašea v Turčiji s stalnim sedežem v Carigradu, so sprejeli bolgarski politični krogi z velikim zanimanjem, kajti splošno je znano, da je bil Earle, preden mu je Roosevelt poveril diplomatske posle, trgovec. Tem bolj čudno je torej njegovo imenovanje za mornarskega atašea, kajti za upravljanje tega posla gospod Earle gotovo ni pristojen. Zanimivo je tudi, pravijo v bolgarski politični krogi, da je bil Earle degradiran, čeprav je osebn prijatelj Roosevelta, iz časa poslanika v poslaniškega atašea. Tada kdor pozna dejstva o gospodu Earlu, ki je bil pred letom dni v Sofiji, bo razumel, da je edini namen tega imenovanja, da bo Earle pričel zopet s sumljivimi posli proti Bolgariji in proti balkanskim državam, kar je bila glavna značilnost njegove diplomatske misije v Sofiji.

Porast kriminalnosti v Angliji

Lizbona, 26. jan. s. V Angliji aarča v zadnjem času zločinstvo v vseh socialnih slojih. V prvih 11 dneh tega meseca je bilo v Londonu kar 27 oboroženih napadov. Napadalec doslej ni bilo mogoče izslediti. Ti in drugi pojavi moralnega in socialnega propadanja so zbudili vznemirjenje pri angleških oblastih, ki spoznavajo, da je vzrok takega stanja v zvezi z naraščajočim prihajanjem ameriških belih in črnih vojakov v Anglijo, ki v bistvu niso v angleški vojski, ki bilancirajo pozitivnega prispelavi, pa tudi za angleški narod niso zgled kreposti. Angleška policija je morala izvesti ogromno racijo v okrajih z največjimi lonkonijskimi parki dne 23. januarja popoldne, ko prihaja tjakaj največ ljudi. Bilo je aretiranih na tisoče oseb, med njimi črnoborzi, angleški vojniki, ameriški beli in črni vojniki, vojniki iz dominijonov, med njimi mnogo dezertirjev, sumljive ženske, begunkice iz ženskih pomožnih zborov kakor tudi dečki od 12 do 16. leta starosti iz organiziranih tatinskih tolp. Obenem je bila racija v južnih in vzhodnih okrajih Londona. Kamor se je zateklo v ruševine od bombardiranja porušenih hiš na tisoče zločincev, ki so terorizirali prebivalstvo.

sija. Lahko se reče, da je mnogovrstnost uniform še danes zelo mlakava, samo da se je pri sodobnih prilagodila vrstam orožja, ne da bi pri tem izgubila svojo privlačnost tudi za ženske spol.

Gospodarstvo

Italija na poti k samooskrbi

Pod gornjim naslovom prinaša gospodarski tednik »Südsüd Echo« zanimiv članek, ki prikazuje velik uspeh Italije, v prizdevanju, da doseže čim popolnejšo avtarkijo v okviru nemško-italijanskega sodelovanja.

Ko je Italija stopila v vojno je bilo že naprej rešeno glavno vprašanje, namreč vprašanje prehrane. Ko je Duce z balkona palače Venezia izgovoril napoved vojne, je vedel, da Italije ni mogoče izstradati. Že pred vojno je Italija dosegla, četudi z velikimi žrtvami, izravnavo med proizvodnjo in potrošnjo najvažnejših živil. Pri tem je uspelo zagotoviti žito tudi znatnemu prirastku prebivalstva, ki se cenil v zadnjih 20 letih na 7 milijonov duš. S tem je italijanska politika avtarkičnega gospodarstva dosegla pravi trijumf. Zavedati se moramo, da je Italija 1901. pridelala le 48,8 milijona meterskih stotov pšenice, 22,7 milijona meterskih stotov koruze in 4,2 milijona meterskih stotov riža. Primerjalne številke za leto 1940. pa nam povedo, da je znašal v tem letu pridelek pšenice 74,9 milijona meterskih stotov, pridelek koruze 30,8 milijona meterskih stotov in pridelek riža 7,9 milijona meterskih stotov. V zadnjih letih so se še pomnožila prizadevanja, da se dvigne kmetijska proizvodnja. Nadaljevala so se tudi dela za zboljšanje zemljišč. Tako se je bitka za pšenico nadaljevala in se lanske pridelek ceni pri pšenici na 77 milijonov stotov, pri koruzi na 39 milijonov in pri rižu na 10 milijonov stotov.

Ta uspeh je bilo seveda mogoče doseči le na ta način, da je Italija napela vse sile in da je ukrepe za povečanje agrarne proizvodnje izdala po temeljito napravljenem načrtu. V letošnjem letu je uveljavljen tudi splošni obdelovalni načrt in se vsa setev vrši po načrtu in pod kontrolo. Spretno izmišljen in silajno delujoč sistem premij daje kmetu še posebno izpodbudo za povečanje proizvodnje. Sedaj sta v središču ukrepov za intenziviranje proizvodnje živinoreja in pridobivanje jedilnega olja. Prav v tej zvezi so strokovnjaki z zadoščenjem ugotovili, da Italija še ni izkoristila vseh možnosti za povečanje kmetijske proizvodnje. Povečanje kmetijske proizvodnje je imelo za posledico, da je Italija še pred sedanjo vojno izvažala več živil kakor je znašal uvoz živil.

Gospodarske vesti

— Iz italijanskega gospodarstva. Nedavno smo na tem mestu obširneje poročali o sodobnem izkoriščanju šote, ki je v zadnjih letih napredovalo v raznih evropskih državah, zlasti v baltskih državah. Iz šote izdelujejo koksa, ki se uporablja v plinskih generatorjih za pogon motornih vozil. Sedaj poročajo, da je bila v Rimu ustanovljena posebna delniška družba, ki se bo pečala z izkoriščanjem šote. Družba bo izkoristila italijanski patent za suho destilacijo šote in izdelovanje koksa.

— Statistika Zavoda za socialno zavarovanje. Zavod za socialno zavarovanje Ljubljanske pokrajine objavlja podatke o gibanju števila članstva v mesecu decembru. Navzile sezonskemu zmanjšanju zaposlitve v gradbenih strokah se število zavarovancev v decembru ni bistveno zmanjšalo. V tem mesecu je bilo pri zavodu zaposlen in pri bolnišnični blagajni TBPD in Merkur 25.098 zavarovancev, to je za 315 manj nego v prejšnjem mesecu. Odstopke bolnikov je ostal skoro nespremenjen na višini 8,11%. Povprečna dnevna zavarovana meza je znašala v tem mesecu 25,33 lire, to je za 0,19 lire več nego v prejšnjem mesecu. Skupna dnevna zavarovana meza pa se je v primeri z novembrom povečala za 5375 na 635.650 lire.

— K obisku hrvaškega zakladnega ministra v Berlinu. Hrvatski zakladni minister Vladimir Košak se je na povabilo nemškega državnega finančnega ministra grofa Schwerina-Krosigka mudil več dni v Berlinu. Kakor poročajo listi, je imel hrvatski zakladni minister priliko razpravljati z nemškim finančnim ministrom predvsem o vprašanjih valutne politike, s posebnim ozirom na prizadevanje Hrvatske, da na eni strani prilagodi plače, meze in cene dejanskemu položaju in ustvari novo osnovo za urejeno gospodarsko življenje, na drugi strani pa da z raznimi ukrepi doseže popolno stabilizacijo cen. O vseh teh vprašanjih so za Hrvatsko dragocene nemške izkušnje v pogledu ustalitve cen. Hrvatski zakladni minister je bil v Berlinu v spremstvu glavnega ravnatelja hrvaškega gospodarskega ministrstva dr. Cabasa, državnega tajnika dr. Stefana Krafca ter komisarja Hrvatske državne banke dr. Hendela. Vsi ti visoki uradniki so imeli priliko razpravljati z nemškimi strokovnjaki o aktualnih gospodarskih in finančnih vprašanjih.

— Štednja z električnim tokom v Zagrebu. V okviru ukrepov za štednjo s pogonskim tokom je zagrebški župan odredil, da morajo zasebni odjemalci in obrati, ki potrošijo več električnega toka, kakor znaša njih predpisani maksimum, za vsako kilovatno uro več potrošnega toka plačati kazensko pristojbino 20 kun. Vrh tega se jim lahko začasno ali trajno olizame električni tok.

— Ustanovitev državne inženjerske šole za livarstvo na Dunaju. Zavrzi tehnicih naraščanja v livarski strki je bila na Dunaju ustanovljena inženjerska šola za livarstvo. Pouk bo trajal 8 semestrov (štiri leta); med četrtim in petim semestrom je vključeno še eno leto praktičnega dela v livarskem obratu. Šola bo odprta dijakom brez mature in bo usmerjena predvsem na praktične potrebe obratov železnic in livarn drugih kovin.

— Rast otkob bankovcev v Egiptu. Od pričetka vojne se je otkob bankovcev v Egiptu že v znatnem obsegu povečal. Ko je izbruhnila sedanja vojna je znašal egiptski otkob bankovcev 15 milijonov funtov. Že 1. oktobra 1941 je narasel na 52 milijonov funtov, in v lanskem oktobru na 80 milijonov funtov, letos pa je verjetno dosegel že 100 milijonov funtov. Povečanje otkoba je posledica angleško-egiptskega dogovora, po katerem mora egiptska Narodna banka za potrebe angleške vojske

Industrijska proizvodnja Italije je zasigurno na osnovi še povečanih nemških dobav premoga in naglo povečane storitve elektrarn. V kompenzacijo za svoj izvoz v Nemčijo dobiva Italija iz Nemčije tudi razne važne surovine. Lastna rudarska produkcija Italije je v zadnjih letih v izrednem obsegu narasla. To velja zlasti za lahke kovine in mineralna olja. Z rastjo industrijske proizvodnje se naglo dviga tudi potrošnja električnega toka. Čeprav se je proizvodnja električnega toka v naglem dvigu povzpela že na 20 milijard kilovatnih ur, je sprito nadaljnje rastoče potrošnje v industriji potrebno od časa do časa omejitve civilno in manj važno potrošnjo, da je lahko električna energija na razpolago za važne panoge proizvodnje.

Za koordinacijo različnih potreb in zlasti za diriganje potrošnje surovin je bilo lani ustanovljeno podtajništvo za vojno proizvodnjo, ki ima dalekosežna pooblastila in lahko razpolaga tudi s civilno mobiliziranimi delavnimi močmi. To podtajništvo je danes najpomembnejša oblast za vso industrijsko proizvodnjo. Ukrepi za nadaljnjo racionalizacijo industrije, ki naj omogoči še novo povečanje proizvodnje, bodo dovedli do še popolnejšega načela samooskrbe. V tej zvezi je seveda tudi potrebno popolno diriganje potrošnje surovin in uporabe prometnih sredstev. Vprašanja, ki so v zvezi z racionalizacijo, proučuje poseben odbor, ki ga je postavil korporacijski minister Ricci. Načrt korporacijskega ministra gre za tem, da se do zadnjega izkoristijo vse razpoložljive delavne sile, pri čemer se mora preprečiti, da bi v enem industrijskem sektorju nastopila brezposelnost, medtem ko bi v drugem sektorju vladalo pomanjkanje delavcev.

Za izpopolnitev slike italijanskega gospodarstva v tretjem vojnem letu je na mestu tudi kratek pogled na finančna vprašanja. Italija je delala varčevalce, zato ne povzroča težkih vprašanj finančiranja vojne. S pomočjo dobro organizirane politike cen, ki se tudi naslanja na italijansko-nemški sporazum, je uspelo izogniti se inflacijskim tendencam. Z upanjem je italijansko valuto je pripomoglo, da se hranilne vloge pri denarnih zavodih ne prenehajo in naglo dvigajo. Tako da je italijansko vojno gospodarstvo tudi dobro podprto tudi s finančne strani.

v Egiptu izdajati bankovce proti izročitvi angleških zakladnih bonov.

— Prodaja radijskih aparatov v Nemčiji. Državni pooblaščenec za elektrotehnične izdelke je že lani izdal naredbi, po kateri se smejo prodajati radijski aparati potrošnikom le proti predložitvi nakupnega dovoljenja. Sedaj je bila ta določba v toliko razširjena, da je tudi za prolojo starih razbitih radijskih aparatov potrebno nakupno dovoljenje.

Razdeljevanje marmelade

Prehranjevalni zavod Visokega komisarja poziva ljubljanske trgovce, naj takoj dvignejo nakazila za marmelado za januar v razdeljevalnem oddelku Prevoda. Gosposka ul. 12/1.

GLEDALIŠČE

DRAMA

28. I. 1943. Veliki mož. Izven. Cene od 18 lir navzdol.

OPERA

Četrtek, 28. jan.: Ob 17.: Thais. Red Četrtek. Petek, 29. jan.: Zaprt. (Generalika). Sobota, 30. jan. ob 17.: Zemlja smehljaja. Premiera. Red Premierski.

Premiera na novo nastudirane Leharjeve opere »Zemlja smehljaja« bo v soboto za red Premierski. Libreto opere sta napravila Löhner in Herzer, prevedel ga je Niko Stitof. Zasedba vlog bo sledeča: grof Lichtenstein — Anžlovar, Liza, njegova hči — Mlejnikova, grof Pottenstein — M. Sancin, general — Pianekci, princ Souhong — Čuden, Mi, njegova sestra — Barbičeva, knez Čang — C. Debevec, Full — tajnik — Skrabar, Lora — Japljeva, evnuk — Simončič. Dirigent: R. Simoniti, režiser in koreograf: inž. Golovin, načrti za kostume: Jela Vilfanova.

Bombe na London

V Stockholmu je nedavno izšlo poročilo o učinkih vojne iz zraka nad Anglijo. Poročilo je posneto po knjigi britskega notranjega ministra, ki je nedavno izšla z naslovom »Fronta v letih 1940/41«. Ta knjiga je za mnoge zelo poučna. Objavlja namreč številke, ki doslej niso bile znane in do stopne javnosti.

V dobi, odkar se je začela Battle of Britain, je bilo vrženih na ozemlje Velike Britanije 190.000 eksplozivnih bomb vseh vrst in kalibrov, razen tega pa še večje številke zažigalnih bomb. Število oseb, ki so bile pri tem ubite, navajajo v krogih angleške vlade 43.667. Poleg tega je bilo ranjenih 50.387 oseb, in sicer težko. Samo v Londonu je bilo zaradi bombnih napadov razdejano približno milijon stanovanj.

V enajstih mesecih vojne so Nemci zmetali na London 45.000 do 50.000 eksplozivnih bomb v teži 7500 ton. 375.000 ljudi je prišlo zaradi tega ob streho in v treh tednih so morali na novo izurjeni gasilci londonske City sodelovati pri gašenju 10.000 požarov. Od septembra do novembra 1940 je bilo vrženih na London 36.000 bomb, pri tem je bilo usmrčenih 13.000 ljudi. Napadi na metropolo britskega imperija so trajali zaporedoma 57 noči. 64% prebivalcev je doživelo bliskovito vojno v svojih stanovanjih ali pa v aktivni službi. V dobi najhujših noči se je komaj 15% londonskega prebivalstva zateklo v javna zaklonišča, 7% pa je iskalo varnosti v zakloniščih postaj in podzemski železnice. Podobno usodo kakor London je doživelo še več drugih angleških mest. Za Portsmouth na primer navajajo, da je bilo v tem mestu od 70.000 poslopij porušenih ali poškodovanih 65.000 hiš.

Film in kino v Nemčiji

»Ljudje so zmanjevali z glavami pri pogledu na lepake in premišljaj, kaj naj »Cinematographie« prav za prav bo; rado vedno so vstopali in pršli 20 minut nato razburjeni in zmedeni iz poslepa kmalu pa so se spet vračali v spremstvo znancev, ki so jih mogli najti po sprehajanih... Tako je zapisal opazovalec pred petimi 40 leti, ko je gledal v Parizu pred kinematografom »Lumiere« v poslopiju Velike kavarnesante. Strokovnjaki so menili, da je bil kinematograf v Veliki kavarni v Parizu prvi kino na svetu in da so tam predvajali prvi tekoci trak, ki je prikazoval odhod delavcev iz Lumierove tovarne. V časopisih so tedaj pisali o čudežnem predvajanju. Na tehnični čudež filma so se ljudje dandanes že navadili, toda njegova magična privlačna moč ni nič manjša, kakor je bila nekoč. Obiskovalci kinov se v vseh deželah iz leta v leto množijo. V naslednjem naj navedemo nekaj števil o obiskovalcih kina v Nemčiji v zadnjih letih.

V dveh desetletjih med obema vojnama, ki obsegata po enakih delih nemški in zvočni film, je bil povprečen obisk v kinematografski okoli 300 milijonov na leto. V slabih letih, na primer leta 1932, je padlo število za 60 milijonov pod povprečje, v dobrih pa, kakor leta 1928 in 1926 do 60 milijonov nad povprečje. Toda že leta 1937 je obiskalo kino 400 milijonov ljudi, dve leti kasneje že 620 milijonov in naslednje leto nad 830 milijonov. V preteklem letu je število kinematografskih obiskovalcev v Nemčiji gotovo preseglo milijardo. Omenjeno število si bomo lažje predstavljali če omenimo, da je leta 1932 vsak Nemec štirikrat na leto obiskal kinematograf, štiri leta pozneje šestkrat na leto, leta 1940 pa deset in polkrat. Lansko leto je vsak Nemec obiskal kino enkrat na mesec.

Približno vsoto, koliko so na blagajnah kasirali denarja, lahko izračunamo, če pomnožimo število obiskovalcev z 80 pfenigov, kolikor znaša namreč povprečna vstopnina.

Nekaj o uniformah

Kamorkoli se ozremo po svetu, povsod vidimo, da obvladuje cestno sliko uniforma. Uniformo srečav v mestu prav tako kakor po kmetih, pri tem se pa nihče ne vpraša, kako je nastala, kje je njen začetek in kakšen je bil njen razvoj.

Ce pogledamo v antiko, spoznamo, da je že tedaj uniforma obvladovala svet. V srednjem veku je bila vojaška uniforma že precej enovita, kajti knezi in vitezi so vodili svoje spremstvo skozi mesta in ti najemniki so bili oblečeni v uniforme, ki so predstavljale barve njihovih grobov. Tudi oborožitve je poudarjala uniformiranost ter ga pomagala izpopolniti.

Začetki moderne uniforme segajo v dobo tridesetletne vojne. Takrat so označevali polke z barvami, na primer s plavo, rumeno, rdečo itd. barvo. Barva pa se je nanašala tedaj samo na suknjiče, ne še na celo obleko.

Pravo živrejo so imeli šele gardisti Ludovika XIV. Od njih je prevzela uniforma pehota, pozneje pa tudi konjenica in ta uniforma se je okrog leta 1700. na splošno udomačila v Evropi. Tako se je začela dobiti sijajna pisana suknja, ki ni navduševala samo bojevnikov, ampak je privlačevala tudi lepe ženske oči. Posamezne države so uporabljale za svoje uniforme vse mogoče barve, in da bo raznolikost še večja, so imeli gotovi rodovi orožja uniforme iz določene barve.

Najprej so nosili vojniki modne suknjiče, kamizole in dokolenke, potem so uniformo dopolnjevali nogavice in gamaše, ki so postale najvažnejši deli vojaškega oblačila. Prvotno so nosili uniformiranci na glavi tirole, pozneje pokrivalo na dva roga, grenadirja pa so že od vsega početka pokrivali glave s kapami iz kožuhovine, ker so jim bili klobuki zaradi

širokih krajev nepraktični. Iz viteških časov je ostal kot zadnji ostanek železni šlem, ki so ga nosili vojniki še v vojnah proti Turkom.

Največ so pripomogli k razvoju vojaške uniforme Prusi pod Friderikom Viljemom I. Pa tudi francoske revolucijske vojske so stoorile svoje z uvedbo pantolonov ali dolgih hlač. Prusi veljajo za odkritelje kožuhovinatega plašča, ki jim je bil potreben v zimskih borbah. Njim pripisujejo tudi »pikelhaubo«, čelado s konico, ki so jo po njihovem vzoru uvedle tudi nekatere druge vojske.

Uniforme niso bile vselej v skladu s potrebami, ki jih zahteva vojna od vojskav. Časih je uniformiranje zasledovalo še druge namene, na primer utrjevanje duha skupnosti gotovih oddelkov. Ponekod so pa uniforme izšle naravnost iz ljudskega pojmovanja. To vidimo na primer pri bersaljerji ali pa pri škotskih polkih, pri huzarjih, ulancih itd. Vidimo torej, da so se ponekod uniforme razvile iz elementov že napel pozabljenih narodnih šeg in običajev, ki so na novo oživele v vojaški obleki.

Stara mešanica barv različnih uniform, katere so krasili bleščeči gumbi in drugi okraski, se je v polovici minulega stoletja umaknila novim uniformam, ki jih je poenostavila tehnika. Trdota vojne je zahtevala tudi od uniforme svoj prispevek. Šlo je za to, da se uniforma kolikor mogoče prilagodi terenu in tako so začeli uvajati zelene in sivozelene vojaške obleke, ki so postale s postavbo sodobnega vojskavka naravnost nerazdružljive. Seveda velja ta uniforma samo za pehoto. Mornarici se prilaga temnomodra barva, letalcem modrosiva itd. Samo v majhnih dekorativnih ostankih se je ohranilo še nekaj starega

Nemce priče ljubljanske preteklosti:

Krekov trg

Na Krekovem trgu so, razen manj obsežnih hiš, tudi tri velike zgradbe: ob severnem robu trga splošno znana nekdanja Mahrova hiša, na vzhodni strani trga poslopje finančne direktije, pod Gradom pa Mestni dom.

Izmed vseh treh zgradb ima prvonavedena najzanimivejšo preteklost. Hišo je dal sezidati leta 1834. Vincencij Jack, ki je odprl v njej hotel »Zum österreichischen Kaiser« ter dobil vzdevek »Bahabirt«. V hiši je stanoval svoje dni tudi dr. Blaž Crobath, odvetnik, mecen in predstojnik dr. Franca Prešerna, pri katerem je bil naš sloveči pesnik koncipient. (Kladič, Prešeren II., str. 278.). V hotelu se je rodil dne 30. marca 1848 Don Carlos, poznejši kronski (pretendent) na španski kraljevski prestol. Krstil ga je tedanji ljubljanski knež-škof Anton Alojzij Wolf, umrl pa je dne 18. julija 1902 v lombardijem kraju Varese. Istega leta o binkošti je bil na svojem potu v Innsbruck hotelski gost srbski knez Miloš Obrenović. Mesec maja leta 1850. se je mudil v hotelu sedem dni avstrijski maršal Ivan, Jozef, grof Radetzky, ki ga je počastila, preden je odšel, tedaj še obstoječa narodna straža s podoknico. — Po enainvajsetletnem obstanku je hotel nehal obratovati, v njegovih prostorih pa se je naselila Mahrova trgovinska šola.

Ker pa je bila ta šola važen čimtelj za naš trgovski stan in ugleden učni zavod, v katerem se je izobraževalo dolgo vrsto let mnogo naših, tako že preminulih kakor še živih trgovcev, zato naj bo priobčeno v sledečem o njej nekoliko več podatkov, povzetih deloma iz letnika 1934. »Trgovskega tovariša«.

Zastopništvo trgovskega stanu je povabilo na predlog trgovca Ferdinanda Schmidta, znamenitega prirodoslovca in odkritostnega Prešernovega prijatelja, ljubljanske trgovce za dan 16. septembra 1833 v mestno posvetovalnico na splošno zborovanje. Le-tega so se udeležili mnogi trgovci, a tudi takratni mestni župan Janez Nepomučan Hradszky z mestnimi svetovalci. Schmidt je priporočal na zboru med drugim zlasti to, naj se ustanovi v Ljubljani trgovski učni zavod, opozarjaje prisotne na tako ustanovo v Grazu, ki jo spretno vodi kot ravnatelj Jakob Franc Mahr, in poudarjaje, da je pripravljen pravkar imenovani strokovnjak ustanoviti enak učni zavod tudi v Ljubljani, če mu zagotovi njeno trgovstvo stalne dohodka. V zavodu bi se poučevali o trgovinskih predmetih obnem ljubljanski trgovski vajenci ob nedeljah in ponedeljkih. Vsak trgovec naj bi plačeval za ta namen na leto vsaj deset goldinarjev. — Po kratkem pomenku so sprejeli navzoči trgovci soglasno primerne Schmidtove predloge in se zavezali, da bodo redno vsako leto prispevali za vzdrževanje trgovinske šole po šest sto goldinarjev.

K trgovskemu posvetovanju, vrščenemu se dne 27. decembra 1833, je prišel tudi ravnatelj Mahr, s katerim so dogovorili znanstveni in strokovni pogoje. — Ko je pristal na ustanovitev trgovskega učnega in vzgojnega zavoda c. kr. ilirski gubernij, je bila dne 19. oktobra 1834 prirejena v Virantovi gostilni na Sv. Jakoba trgu, kjer ima danes sedež pokrajinska direkcija pošte, telegrafa in telefona, primerna proslava zavodovega splošnega.

Zavod je sestajal iz dveh glavnih oddelkov: trgovinske šole za ljubljanske trgovske vajence in trgovskega učnega zavoda za tiste, ki so bili določeni za trgovski stan, a se še niso učili v trgovinah. Le-ti so stanovali v zavodu ter bili izročeni ravnateljevi vzgoji in oskrbovani s prehrano in sploh vsem potrebnim. Razen domačinov so bili gornjci zavoda tudi pripadniki skoraj vseh evropskih narodnosti, predvsem in ponajveč italijanske in srbohrvatske.

Mahrovci, kolikor jih je stanovalo doma, so se ločili od obiskovalcev drugih šol že po tem, da so nosili, gredeč k pouku, velike knjige ali foliante in dolga ravnila. — Internisti so se hodili izprehajati vedno in dosledno le s profesorji. — Ob nedeljah, zapovedanih praznikih in izrecno določenih slavnostnih dneh so prihajali zavodovci gornjci rimske-katoliške veroizpovedi z ravnateljem in več učnimi osebami ob osmih k maši v stolnico, a vodstvo zavoda je primerno skrbelo v dušnem pogledu tudi za vse druge vernike.

Od leta 1841. pa do dne 1. maja 1856. je bil sedež Mahrovega izobraževališča v Ajchholzerjevi hiši na Mestnem trgu št. 17. Prvi ravnatelj mu je bil ustanovitelj sam. Ko je dne 28. aprila 1845 preminul, ga je

Marinetti na ruskem bojišču

Odhod italijanskega bombnika z nekega letalskega oporišča na vzhodni fronti

F. T. Marinetti, ustvaritelj in vodja futurizma, ki se je navzlic svojim 66 letom javil kot prostovoljec na fronto, se je vrnil po štirih mesecih vojne na vzhodu za kratk čas v domovino, preden ga napotijo drugam. Po njegovem prihodu v Milano, ga je obiskal v njegovem hotelu dopisnik »Popolo d'Italia« Nino Tullier. Našel ga je sredi njegovih prijateljev futuristov, ki so bili prihiteli, da ga pozdravijo. Za moža njegove starosti kaže presenetljivo prožnost in čilost, gotovo je njegovo goreče domoljubje tisto, ki mu daje to mladostnost.

V nekem premoru sredi razgovora ga je novinar prosil, naj bi mu odgovoril na nekatera vprašanja o vojni proti boljševikom. Zlasti ga je zanimalo zvedeti, kako je bilo v bitki pri Svinjuki ob Donu, ki jo je pesnik že opeval v neki svoji pesnitvi ter spregovoril o njej v nekem svojem govoru v Italijanski akademiji.

»Ko nam je general Francisci zapovedal, naj odidemo«, je pričel pesnik s svojim udarno zvonečim glasom, »smo stopili na kamione in se usmerili proti malemu loku Dona. Sovražnik je tam držal še majhen polotok iz gozda in se bilo preprosto od tam... Ko smo stopili v njegovi bližini s kamionov, nas je takoj sprejel pekleniški ogenj iz ruskih močnarjev. Ob tisti priliki sem ozdravel od bolečin v ledvicah, ki so me nadlegovale že nekaj časa. Bil je pravi vojni čudež. V kratkem času smo boljševike preprosto iz gozda in so na čolnih v najkrajšem času zapustili bojišče. Ko smo se po bitki z generalom Franciscijem sklonili nad ranjence, so nam Črne srake, ki so se kakor vsakokrat tudi tokrat izkazale z velikim pogumom, odgovorile: »Ranjeni legonarji poskrbijo sami zase.«

Neki ranjenec, vojna sirota, je odklonil nosilnico. Ko ga je general navzlic vsemu prisilil, da je legel nanjo, je zaklical: »Nič me ne briga, da sem ranjen. Živel Duce! Živela Italija!«

Neki drug, ki smo ga pobrali v težkem stanju, je shranil svoje ročne granate podse in vzklínil: »Živel Duce! Strahopetnežem jo poplačam! Tretji, ki je izgubil roko in mu je odtekal zadnja kri, je izjavil generalu: »Bodite brez skrbi, pogumen sem. Živel Duce! Neki legionar, ki je umiral od strela v trebuh, pa se je generalu skoraj uprl, ko ga je prisilil na nosilnico: »Vrniti se hočem k svojim tovarišem!«

»Poslušajte ta odlomek iz moje pesnitve«, je dejal Marinetti svojim poslušalcem, ki so z občudovanjem sprejeli takšne besede bojevnikov: »Bitka pri Svinjuki na Donu: Simultanost generala Franciscija, ki je potem, ko je s svojimi bataljoni M prepodil Ruske, pozdravil s prisrčnostjo mrtvece in vzklínil Kralju in Cesarju ter politično-vojaškemu geniju Duceja s sintezo ponosnih

nasledoval sin Ferdinand, ki je kupil dne 29. decembra 1855 hotel »Avstrijski dvor« ter preselil svoj učni zavod vanj.

Naslednik dne 7. maja 1900 umrlega Ferdinanda Mavra je bil sin Artur, ki je postal pravnovoljavni dedič očetove zapuščine dne 7. novembra istega leta.

Alojzij Potončnik

čustev utešil željo nenavzočih Črnih srak in vtisnil boljševiški pokrajinski sončen fašistični znak.

»Italijanski bojevniki so občudovanja vredni«, je dejal novinar. »Ali bi nam sedaj lahko povedali, kako se vedejo Rusi?«

»To je moj vtis med to bitko in ono«, je odgovoril pesnik: Aeropost futurist sedim s prekrizanimi nogami v pelinu gozda s smaragdno zelenimi gradnji, ki si šepčejo z Donom, in uživam na čeladi podstavku knjigo. — »Od Marinettija do Majakovskega«, zgodovino italijanskega gibanja švicarske pisateljice Lehmannove — ter skledo

New York v vojni

Skoraj povsod v Ameriki se širijo industrijska mesta, tovarne se večajo, na robnih mestih pa nastajajo cele vasi barak, med katere se družijo stari železniški vagoni, ki služijo delavstvu za stanovanja. Samo eno mesto je ostalo v tej vojni zmešnjava pozabljeno in potisnjeno v stran: New York, največje mesto Amerike in na svetu sloh.

V Ameriki je do konca septembra lanskega leta brezposelnost občutno nazadovala, v New Yorku pa je padla le za nekaj odstotkov. Dnevno se v mestu oglašajo ljudje, ki iščejo delo, trgovska podjetja se zapirajo, majhne industrije in obrtne delavnice pa tudi nimajo dela. Kaj je vzrok temu? Dolgo so gledali ta razvoj, ne da bi ugotovili njegove prave vzroke. Mnogi so govorili, da hoče Washington, ki že dolgo zavidava premočnega mesta na severu, presekat življenjske žile New Yorka s tem, da je rešitev vseh za vojno važnih vprašanj pritegnil nase. Drugi spet menijo, da je vojaško eksponirana lega in močna ranljivost mesta dovedla do tega, da so dobila vojna naročila druga industrijska mesta. Toda stalno v dimu se nahajajoče industrijsko področje New Jerseyja in Newarka na nasprotni obali reke Hudson, je prav toliko izpostavljeno kakor Manhattan in vendar je tam industrija polno zaposlena z vojnimi dobavami, medtem ko tostran Hudsona, v New Yorku, dobro služijo je zabavišča, nočni lokali, kinematografi in podobne vrste obratov, kamor prihajajo zvečer delavci z nasprotnega brega in brezsmiselno zapravljajo svoj denar. To traja vsa noč do jutranjega svitja, čež dan pa je potem New York spet kakor izumrl.

Vzroke za trgovsko in industrijsko nedelavnost v New Yorku je skušal v nekem poročilu posebnemu senatnemu odboru predložiti George Sloan. Po njegovem mnenju naj bi bili v nesrečni razdelitvi produkcijske delavnosti, predvsem pa v prevladovanju majhnih obratov, ki se za vojno industrijo ne dajo preurediti ali pa se preureditev ne bi izplačala. Od 670.000 industrijskih delojemalcev v New Yorku jih je skoraj polovica zaposlena v oblačilni in živilski stroki ter v tiskarnah. Poleg gornjega števila ljudi, ki so zaposleni v industriji, jih je 600.000 uslužbenih v trgovini, 300.000 v bančnih in zavarovalnih stopenj evropskega človeštva. Hotenje, da bi se izoblikoval nov red izven teh dveh ogromnih kompleksov človeške izkušnosti in spoznavalnih zasnov o človeku in vesolju, je prav tako nenaravno, kakor če bi hoteli v organskem razvoju katerega bitja preskočiti njegove prve razvojne stopnje. So področja, kjer je mogoče samo razvoj in kjer so vsakemu razkoraku dale meje z življenjsko potrebo naravnega poteka stvari. Tako področje je tudi človeško duhovno življenje z vsemi posledicami v njem. Če hoče človek ostati človek, ne sme same postavljati novih samoljubnih idej in zasnov, marveč mora rasti iz tal neke tradicije, iz sedelne neke plemenite izkušnje, iz nečesa, kar presega njegov čas in prostor. Človek ostanja velik in pozitiven samo tedaj, če umne spravi v sklad vse svoje različne sile in jih podredi lucidnemu vodstvu duha. Brez tega vodstva je vse okrog nas kaos in tema.

Prav v tem je tedaj večna aktualnost humanizma, ki ne sloni v samem »vstajenju starih bogov«, v obujanju antičnih vzorov in idej, marveč v ubranem in rodovitnem združevanju starega in novega večrajšega in današnjega. Ni mogoče iti nazaj, ni pa tudi mogoče iti naprej, ne da bi se postavili z eno nogo na trdna tla preteklosti. Ne gre za danes že premagano iluzijo o postopnem napredku, tolikanj priljubljeno v 19. stoletju. Gre predvsem za spoznanje in priznanje nekih stalnih točk v diru časa, za postavitev trdnih oporišč, ki jih potrebuje človek, tudi povsem idealna stavba. Ni mogoče rušiti vsega, kar je trenutno na poti kaski revolucionarni doktrini ali celo muhavosti kake struje — treba je vzlic spremembam obvarovati živo in rodovito

kamar z ojem sončnice. — Med to bitko in ono, sem dejal, sem imel prišlo analitični rusko dušo, ko sem s Črnimi srakami nadziral podiranje nekega gozda, ki so ga opravljali ujetniki. S pomočjo tolmacha in hvalečnosti, ki jo gojijo sovjetski ujetniki do vedno vljudnih in sočutnih italijanskih vojakov, sem posnel tele duhovne elemente iz odgovorov kakšne stotine ujetnikov: — V njih je neki velkodušni in dobrotni fatalizem; neka skoraj popolna brezbriznost za vse, kar vema nas Italijane: prav malo ljubezni do ruske zemlje; prav malo ljubezni do rodbine in otrok; brezbriznost do vseh, tudi najbližjih dogodkov; sposobnost za prenašanje neizmernih naporov, da bi lahko prinesli lastni materi malo žita, žita, ki naj se zamenja s parom rabilnih čevljev ali s skoraj novim krilom. Opazil sem nekakšno oboževanje Lenina, a nobenega za Stalinu. Sovražstva do Italije nisem opazil. Železno organizirani so politični komisarji, ki delujejo do dovršenosti za hrbi bojevnikov.

»Kako sprejema rusko ljudstvo nauke o mednarodni enakosti in bratstvu?«

»Rusom ne roji po glavi nobena ideja vesoljne sreče in bratstva. Dežela ni v ostalem prav nič primerna za uživanje pesteri, kajti vse je tam nivoizirano: griči, izbe, reke. Pokrajina je strahovito enolična. Ta strahna enoličnost zbija v srcih Črnih srak bolesto hrepenenje po italijanski zemlji. Bolečina je bila v Afriki manjša. Tudi Don, ki sicer ni velika reka, kaže vsporodke te oblike. Če je Stvarnik, ko je gradil italijanske zalive, zlasti Napolski zaliv, dal duška vsemu umetniškemu hotenju, kar se tiče pestrosti in živčnosti, je pri stvarjanju Rusije odvrnil čopiče, stojala, grezila, ravnila, šestila, purpurno, smaragdno zeleno in vse druge praznične barve ter se prepustil čudnemu vesolju do vsega nespremenljivega, vedno enakega, nevaljivega, žalostnega in enoličnega. Tudi vse gozdove sestavljajo le gradnji — nič brez, nič borov. Treba bi bilo genija, kakršni je bil Leonardo da Vinci, da bi dal ruskemu ljudstvu veliko srečo, ne pa moža z normalno inteligenco.«

valnih zavodih, 280.000 pa je nameščenih v hotelih, restavracijah, lepnotnih salonih in podobno.

Državni podtajnik v trgovskem ministertvu Taylor, je že septembra dejal, da bodo morali do konca letošnjega leta v Zedinjenih državah zapreti 300.000 malih trgovinskih obratov. Pri tem bo spet New York najbolj prizadet. Teoretično se zdi, da bi bilo newyorško oblačilno industrijo najlažje preurediti za vojne naloge. Toda tu sta vmes mogočni podjetji »International Ladies Garment Workers« in »Amalgamated Clothing Workers«. Dvignili sta tarifo v newyorški oblačilni industriji na dva do trikratno višino minimalnega zaslužka. Posledica tega je, da so hlače za uniformo v New Yorku za četrtno dražje kakor v novih tovarnah na jugu. Razmerje med industrijskimi podjetji v Detroitu in New Yorku, ki ga je Sloan v svojem poročilu navedel, daje najboljši pojem o težkočah, ki zadevajo New York zaradi nezaposlenosti industrije. Detroit je imel 1. 1939. samo 2700 tovarn, medtem ko jih je bilo v New Yorku 27.000; 80 odstotkov podjetij so manjši obrati, ki zaposlujejo manj kot sto delavcev.

New York je zaradi tega edino ameriško velenost, ki ima preveč stanovanj in pisarniških prostorov. Da bi vlada zavrila propast mesta, je že celo vrsto uradov preselila iz Washingtona v New York. Toda kljub temu morajo mogočni generalni ravnatelji, ki imajo sicer v New Yorku svoja prostorna stanovanja, stanovati v Washingtonu v ozkih — bčah na železnih posteljah, če hočejo kaj doseči v poslovnem življenju.

Newyorški župan La Guardia je lani novembra dejal, da ima popolno zaupanje v vojnoprodukcijski urad, ki naj reši; zastoj v industrijski proizvodnji največjega mesta na svetu. Ta urad naj bi pomagal majhnim obratom s posojili, tehničnimi nasveti in posredoval vojna naročila. Doselej pa ni bilo posebnega uspeha. Male industrije se še vedno pritožujejo, da jim veliki obrati odnašajo vsa naročila. Newyorški dopisnik »Economista« zaključuje svoja izjavjanja z ugotovitvijo, da čaka največje velekapitalistično mesto na svetu v bodočnosti počasaj prihajajoča »industrijska paraliza«.

tradicijo, postaviti duhovne stebre novega sveta na trdne temelje vekovitih spoznanj in skušenj.

Tako se novi humanizem odvrta od blaznega rušenja in obnavlja možnosti konstruktivne prilagoditve sodobne tehnike, socialne in politične kulture vekovitim normam antike in krščanstva kot dveh neizbrisnih in neuničljivih stopenj v oblikovanju človečanske zavesti in evropske civilizacije. Staro Ciceronovo geslo »de studiis humanitatis ac litterarum loqui« dobiva v sodobnem mišljenju novo vsebino. Naš čas naliva na viliko novega, iskrega vina v vrče starega mlajenja, v forme, ki so ohranile skozi vekove svojo lepoto in plemenitost. Sredi najstrašnejše vojne, kar jih pozna zgodovina človeškega rodu, se neugnanu nadaljuje diskusija o neuničljivih konstruktivnih silah humanizma, o trdni podlagi novega sožitja in o debelem poplju novih idej, ki vidno vznikajo na starih debelih in vejah — na tleh, prepeljenih s krvjo, solzami in potom. Novi humanizem je samo in nič več starega, vekovitega in nesmrtnega.

Mirko Polič — skladatelj in dirigent na šestem simfoničnem koncertu

Ostre polemike, ki so se svojčas sukale okoli osebnosti Mirka Poliča, so bile daleč neupravičene, v kolikor so mu odrekale njegovo umetniško zmogljivost. To je nedvoumno zopet dokazal šest simfonični koncert, na katerem je omenjeni nastopil kot skladatelj in dirigent. Skrbno izbran spored je razodel na eni strani nagiben k široko zasnovanim in dinamično razgibanim simfoničnim skladbam, na drugi

Maksim Gaspari

Ob šestdesetletnici slovenskega umetnika

Priznani slovenski slikar Maksim Gaspari je doživel šestdeset let. Kdor pozna njegovo trdno, možato postavo, bi mislil, da se je šele nedavno sročal z Abrahamom. Kot človek in kot umetnik je Gaspari posebej ljubezen žilavega in trdnega človeka, ki se zavestno in čvrsto oklepa svojih tal.

Kar koli bodo že pisali o Maksimu Gaspariju bodoči umetnostni zgodovinarji, nečesa mu ne bodo mogli odreči: da je bil jasno izoblikovana umetniška osebnost, slikar, ki mu ni bilo nikdar mar za probleme, za teoretične diskusije in oblikovne eksperimente, marveč je vedno skušal ostati zvest

samemu sebi in zvest zemlji, ki jo je opeval s svojimi slikami in risbami. Ne glede na vse diskusije o značaju in bistvu slovenske umetnosti vemo, da imamo v Maksimu Gaspariju izrazito našega umetnika in da je vsaka njegova slika izraz nečesa, kar doživljamo tudi mi kot naše in česar ni moči primerjati z ničemer drugim. Da je pri tem vnašal v naše slikarstvo folklorne elemente, kakor jih celo muziki vnašajo v simfonična dela, je res, a ta njegova tankočutnost za pestrost in pristnost našega ljudskega življenja, naše prirode in našega človeka je samo poglobila zvezo med domačo umetnostjo in celotnim slovenskim življenjem. Zato bo Gaspari ostal v našem slikarstvu tudi tedaj, ko bo nezanimivo in brezpomembno marsikaj, kar je napihnila begotna moda.

Maksim Gaspari se je na začetku stoletja, ko se je začela širiti slovenska Moderna, oblikoval na dunajskem grafičnem zavodu in nato na dunajski umetnostni akademiji (1904—1905), študij, ki ga je pozneje izpopolnil z bivanjem v Monakovem. Pripadal je Vesnjanom in se je navezal njihovih vzorov, pa čemer je — vendar v pozitivnem smislu — vplivala nekoliko tudi secesija. Gaspari je kmalu krenil svojo pot. Iskal je — prav kakor njegovi tovariši — lepoto in enkratnost umetniških doživetij, vendar ga je preko vseh programov in strujarskih hotenj najbolj mikalo domače okolje, slovenska zemlja s svojimi planinami in griči, naša polja, naše vasi, naše hiše z nageljni na oknih, naše žegnanja, gostije in procesije. Vnašal je v naše slikarstvo duha Murve nove kmečke poezije, a brez njenega otočnega spodnjega tona. Saj je bil Gaspari vedno optimist, in ta življenjski nazor odraža tudi vse njegovo delo. Gasparijeve ilustracije naših ljudskih pesmi, njegove podoče narodnih šeg in ljudskih noč, njegove slovenske krajine, gmajne, zoreča polja — to so stvaritve, katerim je vtisnil pečat vsa Gasparijeva osebnost, in vendar izražajo bolj kakor prenekatere drugo delo kolektivne duševne lastnosti našega naroda in tip naše krajine.

Gaspari bi ob svoji šestdesetletnici zaslužil temeljitejši prikaz svojega dela, kakor ga more dati teh nekaj v naglici spisanih vrstic. Toda v njem je še toliko življenjske sile, trdne volje in umetniškega hotenja, da bi bila odveč vsa bilanca njegovega dela. Maksim Gaspari bo šel trdno in vedno svojo pot, ne oziraje se na leta. Pcdravljamo ga že zdaj na tej nadaljnji poti in mu želimo, da bi ostal še dolgo tako trden in obenem tako zvest samemu sebi in svojemu umetniškemu duhu, kakor je bil doslej.

Vaše razvedrilo naj bo »Dobra knjiga«

strani pa je izbira kajpada morala upoštevati dane razmere in se izogniti skladbi, ki bi zaradi svoje koncepcije zahtevale podrobnejša študija, tako predvsem klasična dela. Vrstilo so se torej Bellini, Dvořák, Polič, Smetana in Musorgski.

Prezgodnja smrt mladega in izredno darovitega Bellinija je prikrajšala človeštvo najbrž za marsikatero veliko delo. Eno njegovih najbolj znanih in upoštevanih opernih del, Norma, je polna neke predčelne lepote, miline in resnobne, kakor jih druga tovrstna italijanska dela tistega časa niso poznala. Ne Rossini, ne zgodnji Verdi, še manj Donizetti se ne morejo primerjati mlademu Katanzju, kateremu je usoda preredila zavrla pot k dozoritvi. Polič je znal dobro, poudariti mračni g-mol uvodnih akordov, ki začenjajo pompozno in preteče skoraj kakor Beethovnov Egmont, čeprav se ne povzpne ne do take s'lovitosti v motivnem razpletu, ne do take dinamike. Miljeje in otočnejše nas vodi Bellini med mehkiimi sforzati godal in med počasnimi linijami pihal do resnobnega zaključka.

Takoj pri prvi točki se je opazilo, da vodi orkester star praktik, ki je tudi s pičlim številom skušenj znal ohraniti detajlne vrednote skladbe, ne da bi zgubil iz pregleda široko koncepcijo skladbe. Še mnogo bolj se je to opazilo v Dvořákovih simfonij op. 88, ki ni ravno najboljše mojstrovno delo in katero ne dosega znamenite simfonije »Iz novega sveta«. Toda obilno je napočene prave slovenske, žarke, vznegene melodije, prežete s svežo fantazijo, nikdar dolgočasne, nikdar mrtve, vedno iz dna glasbenikove duše izviraajo, prirodne kakor otroška radost in tožba, jok in smeh. Med docela rapodičnim razpletom glasbenega dogajanja pa se iskri čudovita instrumentacija in dosega zlasti z uporabo pihala

KULTURNI PREGLED

O novem humanizmu

Ob priliki ustanovitve zavoda »Studia humanitatis«, ki bo v Berlinu združeval Nemce in Italijane v proučevanju renesančnih pojavov, humanizma in celotne italijanske tradicije, je priobčil najnovejši zvezek rimskega obzornika »Prima tova« uvodnik o novem humanizmu. Problemi humanistične kulture, sloneče na zvezi med tradicionalnimi vzori, ki jih je postavila antika in izpopolnilo krščanstvo, ter med sodobnimi potrebami tehnike, socialne in politične kulture kot značilnostmi naših dni — ti problemi so neugnano pereči. Čim bolj se skušajo uveljaviti razkrajalne težnje, ki zaničujejo kulturno in etično sovostlost ter poudarjajo neomejeno moč revolucionarnih načel, bolj se z druge strani naglašuje potreba varčevanja duhovne dedščine, ki so jo zapustili evropskim narodom minuli vekovi. Toda Heglov nazor o sintezi kot premagovanju teze in antiteze se uveljavlja tudi v tem primeru. Teza humanizma v starem smislu in antiteza novih prevratnih nazorov oblikujeta kot svojo sintezo nekaj nov humanizem, nastopajoč pod vplivom doktrine in dejavnosti revolucionarnih teženj a v stiku z živo stvarnostjo sodobnega življenja.

Uvodničar »Primata« navaja sodbo Alessandra Pellegrija, ki pravi: »Idca antike kot vzora« je premagana; tudi vero v trajne človeške vrednote in v pomen osebnosti je omajal dvom historicizma pa je izločena nevarnost sedanje krize. Zaradi tega skuša humanizem najti v antiki ne več svoj vzor, marveč vsaj ohraniti za sodobno

življenje, poudarjajoč važnost vzgoje in metodo oblikovanja človekove biti in duha, zlasti še pri mladem človeku. Pri tem se pisec šlanka v »Primatu« spominja naslednje, v nekem italijanskem službenem listu navedene opredelbe humanizma: »Humanizem opravičuje smisel nespremenljivih in tradicionalnih vrednot, dognanje in določitev človekovega odnosa do kulture; je notranje obzorje, je usmerjenost človekovih sposobnosti, kažipot inteligence in izoblikovanje zavesti; je prizadevanje, da razvijemo do skrajnosti naše notranje sile s tem, da jih spravimo v sklad in predredimo vodstvu.« Vodilno težnjo novega humanizma vidi članek rimskega »Primata« v tem, da se — pač na podlagi izročil antične kulture in krščanstva — humanizirajo delo, tehnika in znanost kot izrazito sodobne sestavine človeške civilizacije.

Vprašanje novega humanizma ni zadeva, ki bi zanimala samo profesorje filozofije in druge podobne prijatelje sivih teorij. Odnos nasproti humanizmu se tiče, da govorimo z Goethejem, zelenega drevesa življenja. Odkar je začel v krizo humanizem, je napravila usoda velik vprašaj na vso površino sodobne civilizacije. Zakaj nobeno še tako revolucionarno načelo ne bi smelo preiti nekaterih — če ne vzorov, pa res samo norm, ki jih je postavila antika. Revolucionarni poskusi, kakor označujejo predvsem komunizem, skušajo pa popolnoma zanikati in zavreči idealno dedščino antike in krščanstva kot dveh poglavitnih kulturno-razvoj-

Kronika

• **Nov italijanski minister v Helsinkih.** V Helsinkih je te dni prispel novi polno-močni minister italijanske vlade Guardaschelli. Prišel je s seboj letalom ter je bil sprejet od finskega šefa za protokol Hackarelnena in predstavnikov znanega ministrstva finske vlade.

• **Nov kvestor v Rimu.** Amadeo Palma, l'osondanj kvestor Rima, je bil imenovan za prefekta. Na njegovo mesto je stopil Francesco Peruzzi, ki je bil med drugim že kvestor v Perugiji, Triestu in Milanu.

• **Gradbeni uspehi fašističnega režima.** V 20 letih fašistične vlade je bilo zgrajenih 102.211 ljudskih stanovanj. Stroški za te zgradbe znašajo nad 3 milijarde lir.

• **Junakova smrt viteza železnega križa.** Na švedskem bojišču je padel stotnik Wolf-Dieter Peltzmeier, vodja oddelka bojnih letal, olikovan z viteškim križcem železnega križa.

• **Smrt vojaškega kaplana na bojišču.** V Arezzu je te dni nadzornik fašistične stranke Gianturco proslavil junaka smrt vojaškega kaplana Giovannija Mazzonia, ki je padel na vzhodnem bojišču. Mazzoni je bil že v svetovni vojni olikovan z zlato kolajno.

• **Papež za poskušanje cerkve v Milanu.** Sveti oče je ponudil kardinalu Schusterju, nadškofu v Milanu, 50.000 lir kot prispevek za obnovitev cerkve, ki so bile poškodovane pri sovražnih letalskih napadih.

• **Smrt v zarji slave.** Dne 8. januarja je padel v nekem letalskem spopadu mladi opazovalec, letalski kapitan Salvatore Matera iz Triesta. Pokojnik je bil junak, kar je ponovno dokazal v sedenji vojni. Dvakrat je bil olikovan s srebrno kolajno. Zapuščal ženo in mladoletno hčerko.

• **Knjiga na indeksu.** Kongregacija svetice stolice je uvrstila med knjige, ki so na indeksu, delo Stephanosa Johannesa, »Kriščansko edinstvo v znamenju križa«.

• **Pismo poveljnika križarke »Trieste«.** Komisar prefekturi v Triestu dr. Ettore Coppola je prejel od poveljnika križarke »Trieste« Umberto Rousellea prisrčno zahvalno pismo za darilo, ki ga je mestna občina v Triestu poklonila piscu. Kapitan poudarja, da bo simboliziral dar, ki ga je prejel, vedno v čast in ponos ladij, ki se bo borila za zmago italijanskega orožja v tej vojni.

• **Častniki in vojak pri birmi.** V cerkvi sv. Dominika v Faenzi so imeli te dni ganljivo prireditev vojaškega značaja. Ondotni škof msgr. Macollo Masi je podelil zakrament sv. birme dvema častnikoma in 33 vojakom bersaljskega polka. Ob tej priložnosti je imel škof na birmance plamete patriotičen nagovor. Birmanci so pred birmo prejeli tudi sveto obhajilo.

• **Razstava italijanskih umetnikov v Monakovem.** V Monakovem so te dni zaprli razstavo italijanskih likovnih umetnikov pod orožjem. Za to razstavo je dal pobudo Duce, organiziral pa jo je Glavni stan Oboroženih Sil italijanske vojske. Monakovska razstava je bila v prostorih nove Pinaokoteke ter je imela v pičem mesecu dni 25.000 obiskovalcev. Zdaj bodo razstavo prenesli na Dunaj.

• **»Trieste« Rmana e Imperiale» je naslov najnovejšega predavanja prof. Silvia Ruttera, ravnatelja muzeja za zgodovino in umetnost v Triestu. Profesor Rutteri nadaljuje s tem niz svojih zanimljivih predavanj o preteklosti Triesta in njegovega področja.**

• **Radikalni pouk tudi za osnovne šole.** Letošnji pouk za radikalnim poukom za srednješolce kaže takšne uspehe, da name-rava italijanska vlada v bodoče uvesti silčne tečaje po radiu tudi za učence ljudskih šol, in sicer od 5. razreda dalje.

• **Zgodovina italijanskega filma.** Italijanska založba Esperia pripravila knjigo o zgodovini italijanskega filma. Knjiga je namenjena najširšim slojem ter se pripravlja po načrtu ministrstva za ljudsko vzgojo. S prispevki bodo sodelovali znani filmski kritiki in filmski pisatelji.

• **Film Bengazi v Sofiji.** V Sofiji so te dni predvajali italijanski film Bengazi, ki je imel velik uspeh že v drugih inozemskih mestih. Sofijski premieri so prisostvovali člani bolgarskega dvora, mnogi ministri, šefi diplomatskih delegacij ter veliko šte-tilo odličnikov iz bolgarskega javnega življenja.

• **Cigaretni izdelki ne bodo dražji.** Iz Rima poročajo, da so vse govorice o novi p-dražitvi tobaknih izdelkov in cigaret brez realne podlage. Takšne vesti trojijo brezvestne osebe, ki jih bodo oblagta zasle-dovala.

• **Gledalci in kinematografi ne smejo biti prenapolnjeni.** Rimske oblasti so te dni opozorile organe, ki jim je poverjeno vzdrževanje reda v gledališčih in kinematografih, da prostori gledališč ne smejo

biti prenapolnjeni. Posebno hodniki, stopnišča in prehodi morajo biti vedno odprti, ne pa zatirani z občinstvom. Varstvenim organom so bili izdani napotki, da skrbje za vzdrževanje reda v navedenem zmislu.

• **Razsvetljava z lesnim plinom.** Profes-sorja Tramontale in Angeli z univerze v Sieni sta te dni v navzočnosti zveznega tajnika in prefekta demonstrirala poskuse razsvetljave s pomočjo lesnega plina. Ka-kor poročajo, je razsvetljava te vrste prav dobra, stroški zanjo pa so minimalni.

• **Lavina jih je zasula.** Pred dnevi so se podali državni lovec Herman Hafner z go-zdarjem Viljemom Sammerjem in njegovo soprogo na lov na srnjake. Ker se dolgo niso vrnil, so začeli za njimi poizvedovati. Ugotovili so, da je vse tri zajela lavina in jih pokopala pod seboj. Našli so samo puške. Takoj je bilo poslanih 50 mož na po-moč. — Nadaljnji žrtvi lavine sta postala rudarja Holzapfel in Gusei. V spremstvu tovariša Sternbergerja sta se podala na planinsko turo. Pri prečkanju nekega sne-žnika je Holzapfel sprožil lavino, ki je njega in Guseia potegnila s seboj v glo-bino. Med tem ko se je Gusei sam izkopal iz snega, je reševalna ekspedicija Holzapf-la našla mrtvega.

• **Originalen tat.** Kmet Attilio Grassi iz Valle Canobbine pri Verbaniji je prišel na originalen način do mleka. Vsako noč se je vtihotal v hlev svojega sosa, kjer je pomolzel krave. S tem si je prisvojil vsako pot 14 l mleka. Sosed je nekaj časa ugibal, kam izginja mleko, naposled pa je zasledil tatu pri molži. Grassi je bil zaradi tatvine mleka obsojen na 10 mesecev ječe.

IZ LJUBLJANE

u— **Franjo Radovan** t. v ponedeljek je v splošni bolnišnici po daljši zavrtni bo-lezni za zmerom zapustil svojo družino ter številne prijatelje in znance znani ljub-ljanski dentist g. **Franjo Radovan**. Pokoj-nik, ki je bil dolga leta priznan strokovnjak v svojem poslu, je spadal med starejšo ge-neracijo zobnih tehnikov, ki so si v letih po prvi svetovni vojni pridobili upravnični sloves in mnogo hvalnih obiskovalcev. Kljub obilnemu delu v svojem ateljeju je svoj prosti čas rad posvečal tudi svoji sta-novski organizaciji, ki ji je bil vsak čas na razpolago z navetji in dejanji. Glavno skrb pa je pokojni Radovan obračal rvoji številni družini, ki bo še posebno težko pogrešala dobrega očeta. Prerano je gosp. Franjo sledil na pot, od koder ni povratka, svoemu očetu — korenjaku, pok. ljubljanskemu meščanu Martinu Radovanu. Nje-gov pogreb je pokazal, koliko ljudi v Ljubljani je poznalo in spoštovalo pokoj-nika. Naj mu bo lahka domača zemlja; težko prizadeti rolini in ostalemu sorod-stvu naše sožalje!

u— **Blaž Poznič** t. Komaj 50 let star je umrl g. Blaž Poznič, upravnik Pokrajnske šolske založbe v Ljubljani. Po rodu je bil iz ugledne Krnkove kmetije nad šmart-nom ob Dreti. Gimnazijo je študiral v Celju. Čeprav je bil že od otroških let slaboten in bolehen, je bil med najmarljivejši-mi in najbolj načitanimi celjskimi dijaki. Bil je vnet za mladinsko organizacijo, kar je izpričal zlasti kot urednik »Mentorja«. Leta 1937 je bil imenovan za upravnika ta-kratne Banovinske založbe šolskih knjig in učil v Ljubljani. Izkazal se je kot skrben in kolegialen predstojnik, kar je bilo po-sebno v skladu z njegovim m'rim znača-jem. Sovražnika pač ni imel. Pogreb bo danes, v četrtek, ob 15. iz kapelice sv. Ni-kolaja na Zalah.

u— **Nov grob.** Za vedno je zapustil svo-je sodni uradnik v pokoji, g. **Ivan Vagaja**. K večnemu počitku bodo blagaja rajnega spremili v četrtek ob pol 15. iz kapelice sv. Andreja na Zalah na pokopališče k Sv. Kri-žu. Naj v m'ru počiva! Svojem izrekamo naše iskreno sožalje!

u— **Še dalje imamo jasno in mrzlo vre-me,** kar pa ni n'č čudnega, saj je baromet-er dosegel izredno visoko stanje, nad 776 mm. V torek je bilo ves dan jasno in sončno in živo srebro je doseglo komaj —0,9 stop. C. Čez noč pa je pritisnil hujši mrz in smo v sredo zjutraj zabeležili —9 stop. C. V teku dopoldneva je mrz po-pustil in nam je spet s'jalo sence.

u— **Pravda o škodljivosti in koristi vrab-cev** je bila pri nas zaključena v škodo vrabcu, čigar rod bo letos gotovo precej razredčen. Vrabčja zadeva pa se obravnava tudi v drugih deželah, zlasti v Nemčiji. V graškem dnevniku čitamo: škodljivost vrabcev je splošno znana. Petkrat na leto valj vrabulja po 6 jajčec. Če se izvali četr-to mladicev, tedaj da to na leto v enem samem gnezdu 20 mladicev. Po računih iz-kušenih kmetovalcev pozoblje posamezen vrabec od maja do oktobra kakih 200 gra-

mov zrna. Po takem uniči 1000 vrabcev okroglo 200 kg dragocene hrane in kruš-nega žita. To pomeni, da povzroča vrabčja požrešnost letno nesluteno škodo, kakršne dandanes ni mogoče dopustiti. Kmetovalci naj zatorej pazijo na svoje žito in naj kro-tijo na žitnih poljih vrabčjo požrešnost. S tem ni izrečena vojna napoved vrabčjemu rodu, pač pa je treba zatirati vrabčjo nad-logo, ki zapravlja dragoceno premoženje in odganja druge koristne ptice-pevce.

u— **VIII. simfonični koncert** bo prihod-nji ponedeljek, t. j. dne 1. februarja ob pol 7. v veliki un'onski dvorani. Koncert bo vodil dirigent Drago Mario Šijanec, izvajal pa naš izvrstni simfonični orkester. Spored tega koncerta bo naslednji: 1) Rossini: Viljem Tell, predigra k istoimenski operi; 2) Čajkovski: 1. stavek Koncerta za violi-no in klavir. Solist violonist Albert Der-melj; 3) Schubert: Simfonijska v h-molu (Nedovršena); 4) Adamič: Scherzo (Potr-kan ples). Vstopnice za ta koncert so od danes naprej v prodaji v knjigarni Glasbene Matice. VIII. simfonični koncert s popolnoma novim sporedom se bo vršil v ponedeljek 15. februarja t. l.

u— **Adv. kat. dr. Brence** je preselil pi-sarno na Sv. Petra c. 24.

u— **Višji tečajni izpiti.** Za kandidate, ki zaradi višje sile niso mogli v poletnem ali jesenskem roku opraviti višjega tečaj-nega izpita na gimnaziji (realni), se pri-čno ti izpiti 3. februarja v Ljubljani in v Novem mestu. V Kočevju pa že 30. janu-erja. — Iz pisarne IV. oddelka Visokega komisarijata.

u— **Učite se strojepljenja!** Novi eno-, dvo- in trimesečni tečajni pr'no dne 4. februarja. Najuspešnejša desetprstna učna metoda. Specialna strojepljsna šola: največja mo-derna strojepljsnica, raznovrstni stroji. Uč-nina zmerna. Informacije in prijave dne-vno. Novi prospekti na razpolago: Trgovsko učilišče »Christofor učni zavod«, Ljublja-na, Dombarova 15.

u— **Brivsko-trizirsko kozmetično osebje** vambo na širši, sestanek, ki se bo vršil dne 28. t. m. v Trgovinskem oddelku Po-krajnske delavske zveze — prostori nad knjižnico — ob pol 14. Vabimo vse žlane, kakr' tudi' nečlane, da se tega sestanka udeleže. Na sestanku se bodo pojavile do-ložbe kolektivne pojave, kakor tudi ob-razložila ostala važna vprašanja, nanašajo-ča se na delovne in plačilne pogoje v tej strki. Izplačilo dveh dnevnic. Odvnan'e in zapiranje obratovalnic itd. Sestanek se bo končal pravočasno, tako da bodo lahko vsi udeleženci še prišli na popoldansko delo. K številni udeležbi vabi Odbr. sindikata brivsko-frizerske kozmetične stroke.

Z Gorenjskega

Pouk na ljudski šoli na Gaštelu pri Kranju se je po daljšem čemoru pričel 12. t. m. Ker je bilo šolsko poslopje za vseh 700 šol-arjev premajhno, so poleg šole postavili barako in s tem dobili prostor za 5 razra-dov. — Nedavno so se pričeli v gašteljski šoli novi »celjski tečaji«, ki se vrše po dvakrat na teden. Prišlo se je okoli 200 oseb. — Na Gaštelu je odprl svoje no-vo vrtnarijo g. Loipolt, ki ima prodajalno v Kranju.

Blejsko jezero je zamrznilo. Kakor B-hinjsko je nedavno zamrznilo tudi Blejsko jezero, če več dni pokriva gladino plošček ledu, ki je deloma gladka kakor zrcalo in pripravo za hojo in drsanje. Vendar je prebivalstvo posvarjeno, naj se na splošno ne podaja na zamrzlo jezero, dokler ne bo de oblastva izdala zadevnega dovoljenja. — Blejska občina je dala na razpolago svojo zbiralnico mleka, da jo preuredi za splošno zbiralnico, dokler ne bodo začeli

Maksim Gaspari: Nedeljska zabava

porabil tako, da samo strmino ob genia-listi njegove fantazije. Motil bi se seveda, kdor bi mislil, da dosega Musorgski učnek samo z razgrajenjem. Ravno s tem, da se ume ob kipeči sili omejevat, da njegov ča-rovniški ples ni kak bakhnenal, ampak ne-brzdana strast v vendarle brzani obliki zajeta in podana, to je res pravo »čarov-ništvo«. In čeprav glasbeno-analitično razpade njegova glasba v dostikrat po-navljajoča se dvotaktja — vendar se črtne vprašujemo, kako je znal Musorgski na-rediti iz takih bornih, nezmatnih celic ve-likansko stavbo svojih »simfoničnih del«. Interpretacija je posebno v Musorgskem doseglja višek večera, čeprav so bili orke-strski del trudenopolnega dnevnega dela, o katerem naj bi se razpravljalo na drugem mestu, razumljivo utrujeni. Tem večja hvala in zahvala jim gre torej, ker so omo-gotili Polču izvedbo skladb, kakor jo že-limo še mnogokrat slišati. Dvorana je bila seveda razprodana in sestava sporeda ka-kor tudi izvedba sta navdušili občinstvo.

H koncu naj se pa postavim še za običajno besedo nekaterih izrazov na spredu. Čitali smo namreč »uvert'ra« in »simfoni-jac«. K prvemu: Uvertura (Ljubljanski Ra-dio navaja vedno le: Uvodna glasba) je udomačena tujka za francosko »ouvertu-re« ali italijansko »apertura«. Samcglavnik v tretjem glasu je v francosčini v izgovoru »u«, ki je vsaj tako daleč od čistega i-ja kakor od u-ja, ki se je udomačil v sloven-sčini. Zopet močan razlog zoper fonetično pisanje je dejstvo, da nimamo v slovenščini znakov — pismenk, ki bi točno ponazorje-vale izgovorjanje. Kakšna fonetična pisa-va pa je to potem? Ostane naj torej že zdav-naj ustaljena uvertura.

K drugemu: dejstvo je, da je bil prvotni naziv gotovih sklad za orkester pa tudi za

Italijanski oddelki v akciji na libijski fronti

graditi nove zbiravnice mleka, za katero so načrti že gotovi. — Lovski dom, prejšnji hotel »Pri Lovcu«, obratuje zdaj v upravi novih lastnikov Otta in Frida von In-gram, ki sta bila dolgoletna gospo-larja Hochstallhausa v Berchtesgadnu.

Požar na Bledu. Preteklo sredo zjutraj je začelo greti gospodarsko poslopje po-sestnika in pekovskega mojstra Soklika na Blejskem gradu. Gasilci so naglo posegli vmes in požar omejili, da sosednja poslopja niso utrpela škode. Požar je domnevno na-stal ker je bila med smetmi še žerjavica. Škoda ni velika, in je krita z zavaroval-nico.

V Ratečah—Planici je bilo preteklo ne-deljo zborovanje krajevne skupine. Na zbo-rovanje je prišel tudi okrožni vodja iz Ra-dovljice dr. Hochsteiner, ki je govoril o velikem pomenu kmečke službe v četrtem vojnem letu in je povabil mladeniče in de-kleta, naj se prostovoljno priklase za kmečko službo na Koroškem. Ob zaključku je okrožni vodja sprejel želje in pri-tožbe.

V Radovljici se je v zadnjem četrtletju lanskega leta rodilo 9 otrok, in sicer 5 fan-tov in 4 dekleta. Umrlo se v tem razdobju samo tri osebe. V Radovljici je bilo od nemške zasedbe do letošnjega novega leta sklenjenih vsega skupaj 331 porok.

Iz Spodnje Štajerske

Novi grobovi. V Mariboru so umrli: 30-letna Hilda Hoffmannova, soproga policijskega asistenta, ključavničarjeva hčerka Silva Lešnikova, 35letni posestnik Anton Ves ob Sv. Barbare, 71letni upokojeni že-lezničar Matija Koren, 79letni upokojeni orožniški stražmojster Ivan Jurca, 64letna železničarjeva vdova Marija Mozerjeva in 71letna profesorjeva vdova Ana Majcnova. V Oplotnici t. umrla 52letna gostilničarka Justina Jurakova-Vinterjeva, v Celju pa v visoki starosti 83 let ga. Ma-rija Globočnikova—Peršakova, vdova po pokojnem brežiškem jetnikarju. V Ptuju je umrl 71letni upokojeni orožniški poročnik Jožef Ozmeč, v Krškem pa 49letni gostničar in posestnik Rihard König.

Mariborski igralci v Ptuj. Pretekli četrtek je mariborsko gledališče drugič v tej sezoni gostovalo v ptujskem mestnem gledališču. Vprizorilo je Webrovo spevo-igro »Izvošček«. Popoldanska in večerna predstava sta bili dobro obiskani. Tehnično je zaenkrat možno samo enkratno go-stovanje na mesec.

Anonimni dopisi so brezpredmetni, pravi mariborski dnevnik, ki izvaja: Veno-mer se dogaja, da prihajajo posamezna pisma na vojaške urade ter na urade države in Stranke, kakor tudi na ure-dništvo mariborskega dnevnika. Dopisi pa niso podpisani in navadno tudi ne vse-bujejo podrobnih navedb. Vsa taka pisma romajo v papirni koš.

Muzijska razstava. V nedeljo 31. t. m. ob 10. bodo v mariborskem gradu odprli tamošnji arheološki in narodopisni oddelk mariborskega muzeja. Oba oddelka bosta poslej dvakrat na teden dostopna občinstvu.

Spodnještajerski lekarnarji so se udele-žili lekarniškega zborovanja v Gradcu, na katero je bilo preteklo nedeljo sličenih 300 lekarnarjev iz nemških alpskih dežel. S to svojo prvo udeležbo so bili spodnje-štajerski lekarnarji sprejeti v krog nem-škega lekarnišva. Zborovanje se je pričelo s svečanim glasbenim uvodom. Med predavatelji je bil tudi magister Vavpot iz Maribora, ki je orisal naloge lekarnar-jev na Spodnjem štajerskem.

posamezne instrumente »simfoniac«. Beseda je očito prevzeta po grški »symphonije« (t. j. sozvočje, konsonanca). Pustimo ob strani ves deloma zapleten razvoj imena, oblike in borbe med simfonijo in uverturo in poudarimo le dejstvo, da so ravno klasi-k' tako zlasti Beethoven, obvede imeni uporabljali (simfonia eroica, symphonie pa-storale itd.) in da sta seveda oba pravila, izvirni grški besedi se pa bolj približuje na-šna simfonija, ki je povzeta po nemški in francoski simfoniji (Symphonie). Toliko v pojasnilo na marsikatero začudeno vprašanje.

Marijan Lipovšek.

ZAPISKI

Nov zvezek »Našega roda«. V pravkar izšli 6. številki mladinskega mesečnika »Naš rod« so izšli naslednji prispevki: V. Pirnata črtica iz živalskega življenja »Leda in Medo«. St. K. pripovedna proza »Na obisku pri striciku«. Iva Peruzzijsa pesem »Vnučinja Fedjica sanja«. Toneta Gasparijska črtica »Burja« (z lesorezom O. Gasparija). Gustava Strnišja pesem »Zi-ma« (z ilustracijami Gregorja Strniše), članek »Temni del sveta« in V. Pirnata zgodovinski sestavek »Brodolomec Pedro«.

Ungarčti. Zbirka Mondadori je napo-vedala v svoji zložbi peselje »Specchio« izdajo celotnega pesniškega dela novega člana Italijanske Akademije Giuseppe Ungarettija. Izdaja bo obsegala šest knjig, združenih v celotno zbirko z naslovom »Vita di un uomo«. V italijanski poetični književnosti zadnjega časa je to eno naj-pomembnejših založniških dejanj. Razen teh šestih knjig poezije izide istotam pet

V Celju so se poročili: Henrik Sommer in Stefanija Dornova, Leopold Grabnar in Marija Drčkova, Franc Kovač in Ana Kroftova, Anton Askerc in Ana Rojniko-va, vsi iz Celja, dalje Robert Kancijan in Ana Vukovičeva ter Franc Kranjc in Vi-da Pušnikova. Umrli pa so Janez Lednik, Janez Breznik, Cecilija Vozelj in Miha Pirrmajer, vsi iz Celja, dalje Cirila Lenko iz Nazarja, Elfrida Mastnakova iz okolice Vojnika, Janez Dežman z Javornika pri Jesenicah, Franc Zajc iz Smartnega v Rožni dolini, Valentin Melanšek iz Pol-zele in Neža Vovkova iz Blance.

Sleparka pred sodiščem. Ivana Gozda-nikova iz Maribora je celo vrsto ljudi opeharila s posojili in izvajanjem oble-ke. Čeprav bi si po svojih sposobnostih kot pisarniška moč lahko pošteno služila kruh, se je vendar rajši vdala pustoloy-ščinam. Zato se je morala zagovarjati pred sodnikom poedincem posebnega so-dišča v Gradcu. Pokorila se bo 15 mese-cev v ječi.

Michelangelova „Pietà“

Nov dokaz, kako se v Rimu kljub vojnim ta-som zanimajo za vse stvari, posebno za vprašanje lepote in umetnosti, nudijo debate o pre-stavitvi slovlega Michelangelovega kipa »Piet-ā«. Ta kip se nahaja zdaj v cerkvi sv. Petra. Kakor znan, predstavlja Marijo s Kristusovim truplom. Marija drži telo svojega sina v naročju in je polna žalosti.

Sloviti kip stoji na svojem sedanjem mestu v cerkvi sv. Petra že od l. 1749. Te tedaj, ko so ga postavili, je splošno prevladoval obče-tek, da stoji previsoko, zaradi česar je prikraj-šan v osvetljavi. Luč na kip namreč lije sklozi okno in se tako blešči, da slepi gledalca. O tej zadevi se je že toliko govorilo in pi-salo, da so se prijatelji umetnosti razdelili na dva tabora, katerih vsak je zastopal svoje sta-višče. Kljub vsem debatam in prerekanjem pa je ostal kip na svojem mestu. Zdaj po 200 letih pa menijo v Rimu, da je napočil čas, ko se na-paka v okusu postavitev lahko popravi. Ne-davno so napravili poseben oditek Michelange-lovo umetnine. S pomočjo tega odlitka študi-rajto zdaj prestavitev kipa na prikladnejše me-sto. Upajo, da se bo posebej dobili za Michel-angelovo umetnino takšen kotiček in takšno razsvetljavo, ki bo dostojna velikega Michel-angelovega dela, ki se odlikuje po brezprimerni lepoti in ljubkosti.

Radio Ljubljana

ČETRTEK, 28. JANUARJA 1943-XXI

7.30: Lahka glasba. 8.00: Napoved časa; poročila v italijansčini. 12.20: Plošče. 12.30: Poročila v slovensčini. 12.45: Operetna gla-sba. 13.00: Napoved časa; poročila v ita-lijansčini. 13.15: Poročilo Vrhovnega povelj-nišva Oboroženih sil v slovensčini. 13.25: Prenos za Nemčijo, orkester pesni vodi dirigent Angelini. 14.00: Poročila v italijan-sčini. 14.15: Koncert radijskega orkestra, vodi dirigent D. M. Šijanec. Lahka glasba. 15.00: Poročila v slovensčini. 17.00: Napo-ved časa; poročila v italijansčini. 17.10: Pet minut gospoda X. 17.15: Nove plošče Cetra. 19.30: Poročila v slovensčini. 19.45: Pesmi in naprevi. 20.00: Napoved časa; Poročila v italijansčini. 20.20: Komentar dnevnih do-godkov v slovensčini. 20.30: Koncert orke-stra Cora, vodi dirigent Barzizza. 21.20: Schubert: Husar iz Felelsheima, opera v treh dejanjih. 22.45: Poročila v italijansčini.

knjig proznega dela z naslovom »Seritti di viaggio e di letteratura«.

Pariška gledališča. V januarskem dvojn-em zvezku torinskega obzornika »Il Drama« poroča Vittorio Guerriero o novitetah pariških gledališč. V Comédie française igrajo novo komedijo Juliana Luchaira »Le cheval arabe«. Motiv je po-snet iz Boccacciovega »Decamerona« in prežet s pristno francosko ironijo. Kome-dijo dajejo skupaj z Racinovo »Phedro«, ki jo je režiser Jean-Louis Barrault pri-pravil na nov originalen način za oder: recitacija sloni na nekakem sinfoničnem gibanju glasov, ki se dvigajo in padajo glede na moč strasti ali bolesti ter tvorijo z igro protagonistov učinkovito celoto. Ta modernizacija Racinove tragične pesnitve zaznamuje velik uspeh. — V »Théâtre de Champs-Élysées« so igrali novo komedijo Philippa Freya »Snouck«. Dramatik prika-zuje s sredstvi sodobne psihologije tip da-našnjega skopuha. — V »Théâtre de l'Oeuvre« igrajo z znatnim uspehom novo komedijo Simone May »La 25e henere«. Snov je posneta iz študentskega življe-nja, vendar se najbolj pripori novega de-la dogajajo med doraslimi ljudmi, torej v posttranskem toku te prvenstveno mlade-niško-dekliske komedije, ki so jo v ome-njenem gledališču vprizorili sami mladi sodelavci. V »Théâtre des Ambassadeurs« je dosegla velik uspeh Henryja Becqueja satirna komedija »La Parisienne«, ki jo je Alice Cocea režirala z mnogimi učin-kovitimi domisleki in tako povsem moder-nizirala že l. 1885. nastalo delo o Pariza-nih in Parizankah — delo, ki s svojo sati-rično noto ni niti danes izgubilo jedrega in vendar osvežujočega učinka.

prelepe tople barve. Kako je daleč Dvofák od Wagnerjeve pompoznosti, od njegove trpke in malo vsiljivo-nasičene glasbe! Gotovo se je mnogo naučil pri nemškem mojstru, zlasti v instrumentaciji, toda ka-ko je znal potem to na svojevrsten način uporabiti ravno s svojim vsemogočnim, strastnim utripom češke narodne muzike! Poličeva interpretacija je bila posebno rit-mično zanimiva, dasi so gotovo nekateri muziki, ki se z njo ne bodo strinjali. Zlasti za izrazke celure, ki se dostikrat pojavlja-jo, so mnenja deljena, vendar mislim, da sme taka osebnost, kakor je Polič, tudi ta svoj način, ki postaja že stalen, uveljaviti v interpretaciji, če se mu posreči prepričati orkester o izrazni nujnosti takih celur. Res je, da postane dikcija tako silno močna in prepričevalna, toda je v nevarnosti, da se — vsaj v izrazu posameznih odstavkov — nekoliko trga. Rad priznam, da sem bil prav na tem koncertu prijetno presenečen nad docela gladkim tokom muzikalnega predavanja kljub omenjenim cezuram.

Zelo nas je zanimala Poličeva skladba, široko zasnovano simfonično delo, ki pa ima po mojem mnenju zgrešen naslov. Res je preludij kot oblika prosta skladba in vsa obširna prakca od Bacha in italijanskih godalnih skladateljev sem ni niti približno podala neke določene forme. Vendar je bila vsebina preludija vselej nekako uvodna, t. j. prijašala je neko čustveno napetost, ki se je potem v sledečih skladbah razrešila. Bodi kakor koli, res je, da je Poličev preludij kaj lep doprinos k slovenski simfonični glashi. O kakih izraziti novotarski smeri ni govora, toda je solidno grajeno delo, ki z mračnega nastrojenja (postopi zvečanih sekund) zraste v močan, skoraj tragičen razmah in se povrne nazaj v prvot-ni mrak. Instrumentalna sredstva pa so

obilna in tudi nenavadna za normalen simfonični orkester (ksilofon!).

Na koncu smo slišali dve vledeli: Sme-tanovo Vitavo in Musorgskega Noč na Lisci. Ob Musorgskem je Smetana seveda še preprost, a kako radi poslušamo nekoliko naivno žuborenje flaut, s katerim slika Smetana idilične izivre Vitave, kako teko studenci drug k drugim in kako s'jale va-love vali reka proti Pragi in dalje na sa-ve! Češka polka, ki je vključena sredi skladbe, je eden od prvih polkousov uvesti v resno simfonično glasbo narodni ples (ne samo družbeni), kakor je to delal barok v predklasični suiti. In s takšnim ognjem nas ta polka potegne v opojnost svojega ritma! Prav ta del je najbolj nedolžen v vsej skladbi, a nič manj ni močnej prikaz starih gradov ob reki, raz katere se oga-ljašo zvoki davnih, husitskih časov in mo-gočnih vladavin.

Vse presegajoč pa stoji med ostalimi skladatelji Musorgski. So bili — seveda — ki so ga po tematičnem delu nezmerno prekašali. So bili, s katerimi se v pozna-vanju instrumentacije ne more meriti. So b'li, ki so umeli odeti domisleke v bleščeče okelo, gladko tekoč jezik in čedilno obli-ko. — Kakor crjak neodumljive sile stoji pred nami. — Odtod tudi spo-štovanje tujerodnih muzikologov in mu-zikov pred njim, tistih, ki so omalovažujo-če govorili o Dvofáku in Smetani. Vsi ti omené sprčo veličine mojstra, ki je ravno tisto tako grajeno prekomernost sredstev

Nallepši poklon za vsakogar je letošnji Vodnikov knjižni dar!

SPORT

Zimska priprava za atleta

Priprava mora biti splošna in podrobna ter bi morala biti obvezna ne samo za atleta, temveč za vsakega mladega človeka

Članek dr. Ricciardija o smotnih pripravah vsakega resnega atleta za nastopajočo sezono navaja v nadaljnjem: Če je priprava posvečena slogu in mišični pravem razmerju, potem je lahko športnik o pravem treningu za uvod v sezono. Šezen splošnih koristi ima takšna priprava še naslednje namene:

- 1) da razvije delovanje mišic in organov splošno stopnje, v kateri so možni največji napori, če so potrebni;
- 2) da vzdržuje ravnotežje med delom mišičnih in telesnih delov in tako tudi pripravi do čim koristnejše izrabe sil v najbližji prihodnji trenutki;
- 3) da preprečuje vse slabe posledice, ki jih povzroča prekomerna izraba, če slabo izvede nekako vajo ali pa je pripravljen izvajati športne, za katere telo ni razpoloženo vnaprej;
- 4) da brusi podrobnosti v slogu za vsako disciplino, kar prinaša pozneje dragocene sadove in
- 5) da krepí osnovna načela discipline, privaja na stalno delo v treningu in daje tudi učitelju možnost, da podrobno proučuje svojega učenca.

Splošne lekcije

Vsi ti lepi cilji so dosegljivi samo tedaj, če se zimski trening izvaja po naprej določenem in nepopustljivem sistemu. To velja prav tako kakor za atleta tudi za trenerja, ki mora najprej proučiti vsakega zmed svojih varovancev in se odločiti za metodo, po kateri bo — pri vsakem drugem — dosegel zaželeni namen. Zato je najbolj pametno, da se vsi zimski treningi vršijo skupno pod nadzorstvom učitelja. Take skupne vežbe bo lahko trener razdelil, kakor bo smatral za najbolj koristno. Za prve pol ure bi prišla v poštev splošna lekcija, obstoječa iz kratkih in bolj ali manj hitrih gibov, katerih silo in brzino je treba poagoma stopnjevati. Učitelj mora pri tem vrniti kratke odmore in paziti tudi na to, da atleti uporabljajo najrazličnejše skupne mišičevja, urnik in spored pa morata biti sestavljena tako, da se učenec nikoli ne zdi dolgočasna.

Priprave v slogu

Po takem splošnem vežbanju, ki naj v vse smeri razbije vse skupine mišičja, je najbolj prav razdeliti atleta v več skupin bodisi po starosti ali po disciplinah ali po različnih sposobnostih in potrebah ter od druge do druge — dajati navodila. Ta drugi posebni del priprav — stilističnih jim rečimo — lahko traja najmanj eno uro. Takih skupnih vežb je lahko več tedensko: dve, tri ali tudi štiri, toda nikakor ne več. V podrobnem je treba paziti na to, da se najbolj jači on del, ki ga sam atlet za nemarja, v splošnem pa velja pravilo, da je treba pri vseh atletih gledati na razvoj trebušnih mišic ter hrbta in prsi. Skakalec in tekač morajo utrjevati roke in ramena, za katere se med sezono skoraj ne brigajo, metalci pa naj se predvsem vežbajo v tekih in skokih.

Pri vsem delu v zimskih mesecih je izredno velikega pomena, da učitelj ustvarja vsakokratni spored kar se da pestro in živahno, tako da atlet nikoli ne čuti dolgočasje ali neugodja. Pri tem mora skrbeti, da postopoma dviga teže posameznih vaj in tako skoraj neopazno potegne učenca s seboj, v izvajanju samem in njegovem načinu. Vedno več, vedno temeljiteje, vedno podrobneje, vedno natančneje, to bodi geslo za vsakega trenerja, ko prihaja teden za tedom pred svoje ljubljence v telovadnico.

Pisec članka — saj to je izveček iz strokovnih izvajanj italijanskega državnega trenerja za lahko atletiko — navaja v nadaljnjem postopno in podrobno »obravnavo vsakega telesnega dela in vsake skupine mišic, pri čemer poudarja prav posebej, da vprašanje vdiha in izdihavanja in jih izdihavanja ni treba posvečati nobene pozornosti več, ker naj bo samo daravno.

Zimskemu treningu sledijo potem

prvi pomladni nastopi

za poskušnjo — na prostem. Če je le mogoče — kjer pač podnebje ni preostro — naj bi se zimski priprave izvajala zunaj, ker je mnogo bolj učinkovita. Prvi koraki v prosti naravi naj bi veljali kratkim tekom čez drn in strn po valovitem terenu brez večjih zaprek. Tudi ta trening se mora razvijati postopoma, da se organizem skoraj neopazno priuči spremembi in ni pozneje pritožb zaradi preutrujenosti, ki so neogibne po nepotrebnem priganjanju.

V zgodnji pomlad naj bi šel atlet na prosto za poskušnjo dvakrat ali trikrat tedensko (z nedeljo vred). Tudi nočne vaje

v toplem in suhem niso brez koristi, toda treba jih je organizirati nekaj ur po zažitju jedi. V zvezi s temi vežbami je treba misliti tudi na ne preveč toplo prho, ki zelo blagodejno vpliva na atletovo stanje.

Posebno poglavje bi bilo treba gieže zimskega treninga napisati za one atlete, ki ne živijo v večjih športnih središčih in so pri tem navezani sami nase. Pri njih mora vse opraviti — trdna volja. V največ primerih so učinki takega treninga v lastni režiji slabši od skupnega.

Odločne obdobje je vredna razvada nekaterih atletov, ki so sicer v zimskem času daleč od vsakega premišljenega treninga, pa vendar nočejo držati križem rok in se sem in tja bavijo s težko atletiko, recimo z rokoborbo ali dviganjem uteži. Te vaje prav nič ne koristijo bodisi sposobnosti atleta, imajo pa mnogo kvarnih posledic, ker okorevajo in povečujejo mišičje, ki potem ni več dovolj prožno in sprejemljivo za posebne zahteve atletskega sporta.

Malo je atletov, ki bi zagledali svet odnošno prišli na tekalnice kot tako imenovani od Boga poslani talenti in tak se bodo seveda sloga pričuli v vsaki disciplini mimogrede. Njihova forma je zmerom dobra. Toda, koliko jih je takih, ki so povrh tega tudi zmorni, da se telesno in živčno dovolj močno lahko spustijo v še tako odločilno borbo? Zelo redki so prvaki po naravi in velika večina kaže kakršne koli nepopolnosti. Še večje pa je število onih mladih ljudi, ki jih je treba še »napraviti«, bodisi glede vzdržljivosti bodisi glede sposobnosti v izvajanju njihovega sporta. In prav za take je zimski trening ogromnega pomena; tamkaj bodo odpravili vse one male hibe, v njem se bo njihovo telo, sčasoma razvilo v harmonično celoto, ki bo lahko vztrajala v športnih naporih.

Zato je zimski trening neobhodno potreben in zato bi moral biti obvezen za vse najmlajše, ne glede na to, ali bodo vstopili v atletske vrste ali ne. Kajti taka okrepitev ni važna samo za sportnika, temveč za vsakogar v življenju; to je zahteva, ki bi se ji morali pokoriti vsi v zavesti, da tako oblikujejo lastni jaz kot telo in duha.

Drobne zanimivosti

Izkopavanje Vade Sabatije. V Vadu Ligure so začeli izkavati antično mesto Vade Sabatije, kjer so odkrili mnogo starih keramik in kovinskih predmetov. Odkrili so tudi temeljne zidove mnogih hiš. Med najdbami je posebno dragocen kip boginje Rome iz bronu.

80.000 posnetkov na sekundo. V Nemčiji so zgradili nov aparat za snemanje, ki dovoljuje kinematografskim kameram 80 tisoč posnetkov na sekundo. S pomočjo novega aparata je mogoče natančno posneti pot izstrelka iz puške. Projekcija kinematografskega posnetka, izvršena v eni sekundi, traja s pomočjo čišnevalne leče 44 minut.

Kakšne filme so lani gledali na Norveškem. Po statistiki norveškega državnega filmskega ravnanstva je bilo preteklo leto predvajanih 120 filmov. Izmed teh je bilo 70 nemških, 22 švedskih, 9 danskih, 8 italijanskih, 5 norveških, 4 madžarskih, 1 finski in 1 španski film.

Za rop ovratne verižice obsojen na smrt. Pred neko dunajsko trgovino je 37letni vlomilec Alojz Burger s silo iztrgal srebrno verižico z vratu 3letnemu dekletu, ki je čakalo na svojo mater. Burgerja so pri dejanju zasačili. Posebno sodišče na Dunaju ga je kot nevarnega ljudskega škodljivca obsodilo na smrt.

Pisica je izsledila tatova. V Kamsdorfu na Turinškem je bila izvršena velika tatovina. Šele 30 ur po dejanju so pripeljali na kraj zločina pisico ovčarske pasme, ki je po dve in polurnem sledenju v nekem gozdiču odkrila skrivališče, naslednji dan pa je izsledila tudi tatove.

1800 kg težak delfin. Pri Almeriji ob španski obali so ribiči ujeli 1800 kg težkega delfina.

Nemčija ima 151.000 km železnic. S priključitvijo železniške mreže v Protektoratu, na Nizozemskem in v zasedenih zapadnih pokrajinah, se je povzpela dolžina železniške mreže nemških državnih železnic na 151.000 km. Še leta 1937. je znašala dolžina nemških državnih železnic samo 54.500 km.

Štednja z električnim tokom na Francoškem. Zaradi štednje z električnim tokom bodo po vsej Franciji ob torkih kinematografi zaprti.

Brazilske pristanišče Santos je, kakor poroča »United Press« iz Rio de Janeira, postalo prosta uvozna in izvozna luka za Paragvaj.

Skozi roženico mrličev gledajo

K najnovejšim uspehom na polju prenosa človeškega tkiva na ranjena mesta spada prenos očesne roženice. Prof. W. Wegner naglašja v svoji razpravi, da sta pri tem važna dva pogoja, če hoče kirurg doseči uspeh. Najprej je potrebna točno začrtana indikacija, poleg tega pa vrsta roženke, ki naj se prenese. Če naj ostane prenešana roženica trajno čista, mora biti v njeni bližini dovolj zdravega tkiva. Zato po izkušnjah prof. Wegnerja v bodice kirurgi ne bodo prenašali roženice v primeri težjih poškodb, ko je tkivo v okolici rane deloma ali pa povsem uničeno, temveč raje v drugih primerih, ko se ne bo treba bati, da bi se roženica ne zrasla dobro s svojo okolico. Pri takih primerih je pa uspeh zagotovljen.

Čudno se zdi, da uporabljajo kirurgi za prenos večinoma roženico starih mrličev. Najboljši uspehi so bili doseženi z roženico nad 80 leta starih mrličev, čeprav zaradi zmanjšane življenjske sposobnosti take roženice le počasaj priraste. Važno je pa, da pri tem ne nastane nobena reakcija. Prof. Wegner je napravil 20 takih operacij, pa so se mu ponesele samo tri in sicer take, ko sploh ni bilo več mogoče misliti na zdravljenje. V splošnem lahko rečemo, da bodo pri kritični izbihi bolnikov v bodice doseženi še boljše uspehi kakor doslej. Zanimivo je, da gre pri teh operacijah večinoma za roženico. Operiranci torej gledajo potem skozi roženico mrličev.

Bukarešta skrbí za vojne žrtve

Mesto Bukarešta, državne železnice in mestna podjetja Bukarešte, so bile z zakonom pooblaščen odstopiti ministrstvu narodne obrambe zemljišče v izmeri 57.000 kvadr. metrov. Na njem bo zgrajen Dom vojnih žrtv. Vse nepremičnine na tem zemljišču morajo biti odstranjene do 23. aprila. Vlada je izpremenila tudi zakon o podpiranju vojnih žrtv.

Po novem zakonu bodo v bodice prejemali nezakonski in adaptirani otroci na bojišču padlih vojakov enake podpore kakor zakonske vojne sirote. Podpore bodo pa dobivali tudi mladoletni bratje in sestre padlih vojakov, če so jih slednji vzdrževali in so ostali sirote. Pravico do pokojnine odtodaj bodo teče od dneva ugotovitve, da je dotični vojak padel na bojišču. Za invalide in vojne žrtve se bodo smatrali tisti, ki se jim je delazmožnost zaradi ran zmanjšala najmanj za 20%. Vojne žrtve in njihovi potomci smejo prejemati poleg invalidnine tudi plače kot državni nameščenci. Vpokojeni invalidi častniki bodo prejemali pokojnine neposredno višjega čina.

Zadnji konj iz prve svetovne vojne

Zadnji konj iz prve svetovne vojne je končal oni dan svoje dolgo življenje v Sant Lorenzu pri Lienz. Ime mu je bilo Willy. 32 let je zvesto služil svojemu gospodarju, ki mu je prizanašal, ker je vedel, da ima za seboj že vojno. Leta 1936. so zanjega konja iz prve svetovne vojne odlikovali. Dunajsko društvo za varstvo živali mu je poslalo častno tablico z napisom »Vojni tovariš«.

Mačje kože

in zaječje, samo velike in zimske — kupuje krznarstvo

L. ROT, Ljubljana, Mestni trg 5

Agilne zastopnike

iščemo za NOVO MESTO, KOČEVJE in tudi za ostale kraje. — Zglasiti se pismeno ali osebno pri ASSICURAZIONI GENERALI Generalni zastop B (preje Zedinjena zavarovalnica d. d.) Ljubljana, Cigaletova ulica št. 1

DARMOL Contro la stitichezza proti zaprtju

P. G. Wodehouse:

83

PODJETNI SAM

Humorističen roman

»Uuuu... uh!« je tisti mah zarjovel lord Tilbury in planil skozi vrtna vrata. Z dolgimi koraki je odhitel po Burberry Roadu, spremljan ob obloglasnega smukanja hlačin, ki so obilovale cestni tlak, in od milega glasu podjetnega redarja:

»Ta človekoljubna organizacija, ki vam mora biti kot hišnemu lastniku še posebno pri srcu...«

Ko je utekel nevarnosti, je srečal prazen taksi. Pomahal mu je kakor obseden, skočil vanj in se iznemogel zgrudil na blazine.

Sam sliši dobre novice

Kay je stopila na vrt. Tema je bila razprostrla peroti nad zemljo, in zraku je bil prepojen s sladkim vonjem jesenske noči. To vonj jo je navdajal s skeletnim koprenjem po oblačih, se ji je zdelo, da je spet v Midwaysu. Toda čuj, nekdo je žvižgal na cesti; od daleč se je slišalo drdranje vlaka, in sladki privid je izginil, kakor je bil prišel.

Močan duh po tobaku jo je do dobrega zdrnil iz sanjarije. Na sosednjem vrtu je nekdo kadil pipo.

»Sam!« je zaklicalo dekle.

Hitri koraki mladega človeka so se približali.

Čez nekaj trenutkov je pomolil glavo izza plotu.

»Obzirni ste pa res, prijatelj da nikoli tega,« ga je pokarala. »Kaj vam je bilo, da se niste vrnili?«

»Kup oprakov sem imel,« je Sam odgovoril.

»Willoughby, ki je pred nekaj minutami odšel, mi je pripovedoval močno zmešano historijo. Vaš ptiček jo je torej popihal?«

»Bogme.«

»Uboogi lord Tilbury!« je nadaljevala Kay, in srebrni smeh jo je posilil.

Sam ni ničesar rekel.

»A kaj je hotel od vas, da vas je osebno poiskal?«

»Prišel je povedat, da je dobil kablogram od mojega strica, ki ga prosi, naj me neutegoma pošlje nazaj v Ameriko.«

»Oh!« je vzkliznila s slabo prikrto zavzetostjo. Kratak molk je nastal. »Torej se vračate v Ameriko?«

»Na žalost.«

»Tako?«

»Najbrže s parnikom, ki odrine v sredo.«

»Pa ne že prihodnjo sredo, kaj?«

»Pač, prihodnjo sredo.«

Nov molk. Noč je bila mirna, kakor da bi se bil čas obrnil nazaj in izpremenil Valley Fields v pokojno vasico, kakršna je bil pred dve sto leti.

»Torej odhajate?« je vprašala Kay.

»Bojim se, da ne pojde drugače,« je Sam odvrnil.

Daleč nekeje v temi se je vlak naporno spopihal vzpenjal čez Sydenham Hill. Globoko malodušje se je polastilo mladenke.

»Da, tudi jaz mislim, da morate iti,« je dejala.

»Stricu se ne smete zameriti, kaj ne da ne?«

Sam je vzdihnil.

»Ni zaradi tega,« je odvrnil.

»A vaš stric je zelo bogat, jelite?«

»Kaj za to?« Samov glas se je živčno stresel.

»Lord Tilbury je bil tako prijazen in me je opozoril, da je v bodice izkoriščanje premožnih sorodnikov zame edina rešila pot. In, vidite... ne maram, da bi tudi vi tako mislili...«

»Zakaj se potem vračate v Ameriko?«

Sam je dihal, kakor da ga duši.

»Povem vam, zakaj odhajam,« je odgovoril po kratkem molku. »Kratko in malo zato, ker lahko v New Yorku prav tako živim, kakor kje si bodi drugje na svetu. Ko bi bil imel le najmanjše upanje, da vas dobim za ženo, če ostanem tu...«

Živčno je popraskal po latvah plotu. »Zdaj se mi zdi kaj takega nemogoče. Razumem, da me niste jemali za resnega. Prav nič se ne varam o samem sebi in o tem; kaj lahko pomenim v vaših očeh. Sem pač vrtoglavec, ki uganja same neumnosti in vam ne more biti za nič drugega kakor za smeh in kratek čas. V vsem ostalem je za vas ničla.«

Kay se je premikala v temi, toda besede ni mogla spraviti iz sebe. »Vaša misel o meni bo ta, da sem se do zdaj šalila. Ne, Kay, izbijte si to iz glave. Vidite, da ne dopuščam šale, kadar je govora o vas. Toliko sem sanjaril ob vaših fotografijah, še preden sem vas poznal; in ko sem vas v resnici zagledal, sem takoj vedel, da ne bom nikdar več poželil nobene druge na svetu. Izprevidel sem pa, da vam ni nič do mene in da vas z ničimer ne morem pripraviti na drugače misli. Čemu naj bi potem ostal tu? V moji osebi

ni ničesar, kar bi vam ugajalo. Kaj pa sem? Navaden...«

Rahel smeh je zazvenel v temi.

»Ubogi Sam!« je rekla Kay.

»Evo... Vidite! S tem samo potrjujete, kar sem rekel. Ne jemljete me za resnega.«

»Odpustite mi, da sem se zasmejala,« je odgovorilo dekle. »Tako nevažno se mi je zdelo, da se tolikanj resno zagovarjate.«

»Takisto je, kakor vam pravim. Čudak sem, nič drugega ne!«

»Nu, in kaj je v tem slabega, da ste čudak? Meni so čudaki všeč,« evo,« je z odkritosrčnim glasom rekla Kay. »Res pa je, da ne bi bila nikoli mislila, da so vaša čustva tako globoka. Tista vedežvalka vam je nemara vendarle povedala resnico, ali ne?«

Vlak je bil prisopihal na vrh hriba, njegovo drdranje je polagoma zamiralo. Šibak vonj po ožganem listju je dahnil čez vrt.

»Ne gramaj vas zaradi vašega smeha, Kay,« je po kratkem molku rekel Sam. »Le smejte se, kolikor vam je volja.«

Dekle si ni dalo dvakrat reči.

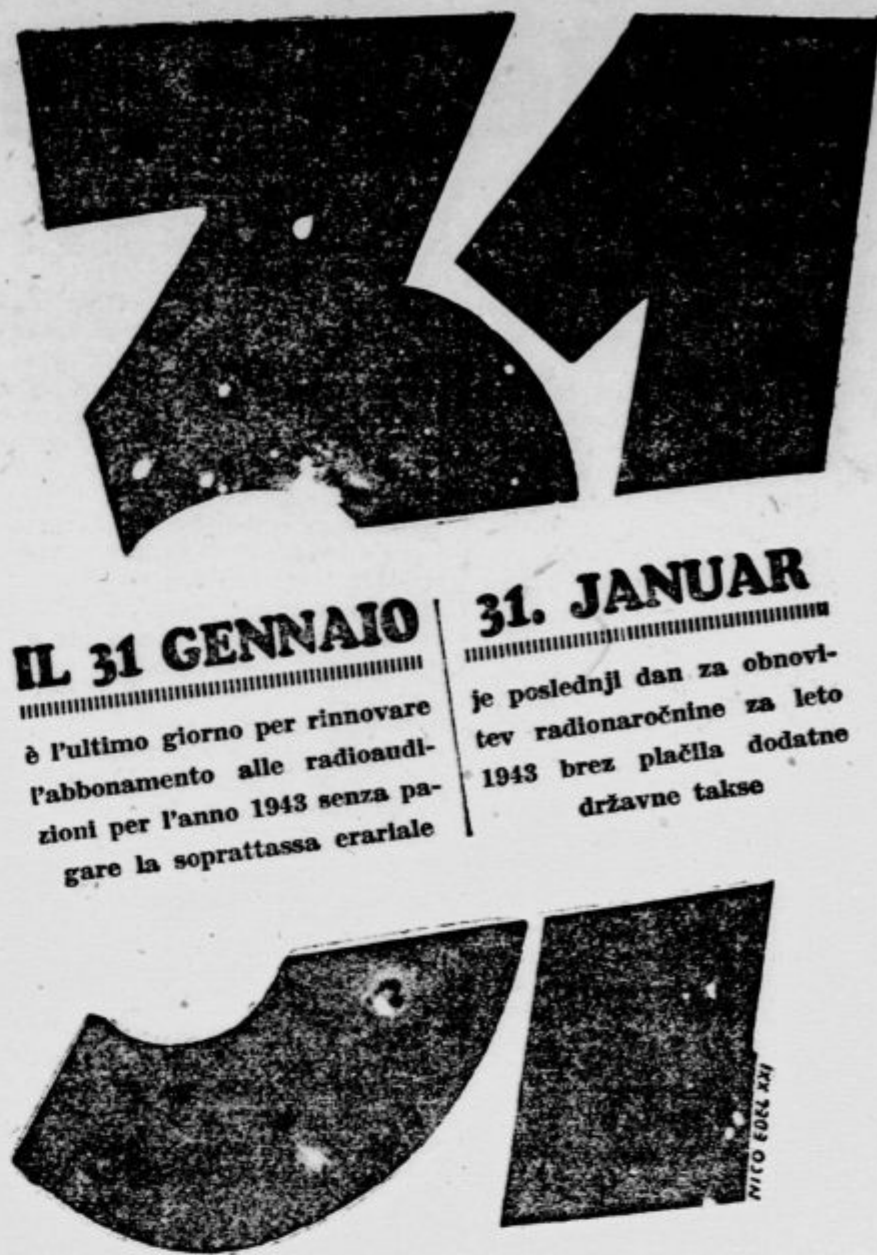
»In zdaj, Sam, dajte, da vam povem, da ste velik bedak, če se ne začnete tudi vi smejati! Prosim vas, Sam... Zasmejte se!«

»Zakaj le?«

»Ali se upate resno ponoviti, da bi ostali v Angliji, če sprejemem vašo roko in srce?«

»Da, z največjo resnobo.«

Mladenka je z roko dosegla Samovo glavo in ga lahko potegnila za lase.

IL 31 GENNAIO

à l'ultimo giorno per rinnovare l'abbonamento alle radioaudizioni per l'anno 1943 senza pagare la soprattassa erariale

31. JANUAR

Je poslednji dan za obnovev radionaročnine za leto 1943 brez plačila dodatne državne takse

Zanimiv komet

Zvezdoslovci v zvezdarni v Königsbergu so odkrili 11. decembra na meji sozvezdja Dvojčkov in Raka nov komet, ki je dobil ime Fedtke. Od 14. decembra opazujejo novi komet zvezdoslovci v zvezdarni v Sonnenbergu. Komet se pomika proti sozvezdju Velike Medvedice in njegovo južno mejo je prekorčil 20. t. m. Zadnje dni so opazili zvezdoslovci na kometu čudno izpremembo. Njegova svetloba se je namreč od 6. do 9. januarja podvojila. Posebno zanimiv je pa dolg rep, ki je v tej razdalji od sonca zelo redek. S prostim očesom se rep ne vidi. Fotografski posnetki kažejo, da je bil rep novega kometa 6. januarja dolg 9 milijonov km, 9. januarja pa že okrog 15 milijonov. Njegova smer je nihala v teh dneh za dobrih 30 stopinj, kar je tudi zelo redko.

V začetku leta je bil oddaljen od naše zemlje 77 milijonov kilometrov. Najbolj se bo približal soncu 6. februarja, pa bo vendar oddaljen od njega 200 milijonov kilometrov, torej bolj kakor zemlja od sonca.

VSAK

naš naročnik je zavarovan

ALI

ste poravnali naročnino?

KUPUJTE

edino pri naših OGLAŠEVALCIH!

Umrl nam je naš predragi brat, stric in svak, gospod **IVAN VAGAJA** sodni uradnik v pokoju

Pogreb blagopokojnega bo v četrtek, dne 28. januarja ob 1/3. uri popoldne z žal. kapele sv. Andreja na Zalah k Sv. Križu.

Ljubljana, Ptuj, dne 28. januarja 1943.

Žalujoči rodbini: VAGAJA, ZUPANC

SINDIKAT DENTISTOV LJUBLJANSKE POKRAJINE objavlja žalostno vest, da je preminul njegov član, gospod

RADOVAN FRANJO

DENTIST, BIVSI PREDSEDNIK DEZELNE ZADRUGE KONCESIONIRANIH ZOBOTEHNIKOV IN BIVSI PREDSEDNIK UDRUŽENJA DENTISTOV

Blagega in splošno priljubljenega tovariša, ki si je stekel veliko zaslug za naš stan, bomo ohranili v trajnem in častnem spominu.

V Ljubljani, dne 26. januarja 1943.

UPRAVA SINDIKATA